

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Sociálně právní poradenství pro dospívající

Bakalářská práce

Studijní program: B7508 – Sociální práce
Studijní obor: 7502R024 – Sociální práce a penitenciární péče
Autor práce: **Jana Procházková**
Vedoucí práce: Mgr. Jana Pittnerová

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Science, Humanities
and Education

Social and Legal Counselling for Teenagers

Bachelor thesis

Study programme: B7508 – Social Work
Study branch: 7502R024 – Social Work and Penitentiary Care
Author: **Jana Procházková**
Supervisor: Mgr. Jana Pittnerová

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Procházková**
Osobní číslo: **P14000082**
Studijní program: **B7508 Sociální práce**
Studijní obor: **Sociální práce a penitenciární péče**
Název tématu: **Sociálně právní poradenství pro dospívající**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl bakalářské práce: Charakterizovat krizové situace dospívajících dětí v rodině. Určit hlavní důvody jejich vzniku. Analyzovat možnosti pomoci sociálních pracovníků dospívající, studující mládeži, ocitající se v krizové situaci.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.

Metody: Dotazování.

Při zpracování bakalářské práce budu postupovat v souladu s pokyny vedoucí práce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KRAUS, Blahoslav, 2008. Základy sociální pedagogiky. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383.

PEMOVÁ, Terezie, PTÁČEK, Radek, 2012. Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4317-2.

RABUŠICOVÁ, Milada, 2004. Škola versus rodina: Vztahy rodiny a školy: vývoj tématu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3598-6.

SKYBA, Michaela, 2013. Posobenie sociálneho pracovníka a sociálnej pracovníčky v školskom prostredí z pohľadu učiteľov a učiteľiek. Sociální práce/Sociální práce, roč. 12, č. 2, s. 6484. ISSN 1213-6204.

ŠPECIÁNOVÁ, Šárka, 2005. Právní manuál pro sociálně-právní ochranu dětí. 1. vyd. Praha: Linde. ISBN 80-86131-61-0.

TOKÁROVÁ, Anna, MATULAYOVÁ, Tatiana, 2013. Školní sociální pracovník. In: Matoušek, Oldřich, a kol. Encyklopedie sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262- 0366-7.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Pittnerová

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **22. dubna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2017**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

PaedDr. ICLic. Michal Podzimek, Th.D, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 22. dubna 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 5. 6. 2017

Podpis:

Poděkování

Děkuji vedoucí své práce Mgr. Janě Pittnerové za trpělivost, se kterou mě provázela dlouhým procesem vzniku této práce a za její vedení. Zároveň děkuji i všem dotazovaným za poskytnutou důvěru a informace. Upřímné poděkování patří i mé rodině, která pro mě byla po celou dobu studia velkou oporou.

Název bakalářské práce: Sociálně právní poradenství pro dospívající

Jméno a příjmení autora: Jana Procházková

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2016/2017

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jana Pittnerová

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na krizové situace v životě studujících, které jsou vyvolány sociálními problémy v jejich rodině. Hlavním cílem je charakterizovat tyto problémy a zjistit, jaký mají dopad na studijní úspěšnost. Práce analyzuje možnosti sociální pomoci dospívajícím, kteří v důsledku krizové situace v rodině nemohou ukončit přípravu na budoucí povolání. V důsledku čehož se stávají dlouhodobými klienty Úřadu práce s omezenou možností získat zaměstnání.

Teoretická část bakalářské práce popisuje negativní sociální jevy, které se vyskytují v rodinách se studujícím mladistvým a snaží se určit důvody jejich vzniku. Uvádí oblasti sociálních dávek, které mohou určitou konkrétní krizovou situaci zmírnit. Dále je zmíněn význam úřadu práce jako státní instituce, která poskytuje podporu nejen mladým lidem na trhu práce. V závěru této části je zmíněna problematika školní sociální práce.

Praktická část uvádí průzkumné šetření, které bylo provedeno ve vybraném školském zařízení. Toto šetření mapovalo výskyt výše uvedených sociálních problémů v rodinách studentů. Úkolem bylo zjistit, zda a v jaké míře ovlivňují školní úspěšnost oslovených respondentů.

Bakalářská práce přináší mnohé informace z oblasti sociálních problémů v rodinách studující mládeže, ale také přehled sociálních dávek, na které studující mají nárok. Dále nastiňuje pozici školního sociálního pracovníka, jehož funkce u nás není ještě zavedena. Výstupem je informační leták, který podává mladým lidem v krizové situaci základní informace.

Klíčová slova

Sociální problémy, školní sociální práce, krizové situace, studující mládež, sociální dávky.

Title: Social and Legal Counselling for Teenager

Author: Jana Procházková

Academic Year of Submission: 2016/2017

Supervisor: Mgr. Jana Pittnerová

Annotation

This bachelor thesis is focused on crises situations in life of studying people which are caused by social problems in their families. The main aim is to characterize these problems and find out how they impact the success of studying. This work analyzes the options of social help to adolescents who are in crisis situation in their family and because of this they can not finish their preparation to future profession and career. In result of this people are being a longtime members of employment Department with limited possibilities of getting a job.

Theoretical part of this thesis is about negative social phenomena which appears in families with studying adolescents as it tries to determine reasons of their origin. It indicates areas of social benefits which can relieve some critical situation. Then there is mentioned purpose of employment Department in our republic as a state institution which provides support not only to young people on the labor market. In the end of this part is mentioned problematic of school social work.

Practical part provides exploratory investigation which was realized in selected school device. This investigation mapped presence of social problems in family of students above. The task of this was to find out if and how much school success of respondents is being influenced.

Bachelor thesis brings a lot of information from area of social problems in families with studying adolescents but also a summary of social benefits on which students are having a claim. There also is some information about position of school social worker who has no function in our school system yet. The result of this thesis is an informational leaflet which can give some basic information to young people in crisis situation.

Key words

Social problems, school social work, crisis situations, studying youth, social benefits.

Obsah

Seznam tabulek	12
Seznam grafů.....	13
Seznam použitých zkratk a symbolů.....	14
Úvod.....	15
Teoretická část	16
1 Sociální problémy v rodinách studujících	16
1.1 Finanční tíseň	16
1.2 Nezaměstnanost rodičů	17
1.3 Ztráta bydlení	19
1.4 Domácí násilí	20
1.4.1 Legislativa.....	23
1.5 Nedostatečná péče o dítě.....	24
1.5.1 Právní rámec zanedbávání péče o dítě v ČR.....	25
1.6 Alkoholismus rodičů	26
2 Sociální dávky pro studenty	28
2.1 Vyživovací povinnost rodičů	29
2.2 Přídavek na dítě.....	30
2.3 Příspěvek v hmotné nouzi	30
2.4 Příspěvek na bydlení	32
2.5 Podpora v nezaměstnanosti	32
2.6 Životní minimum	33

Kazuistika.....	33
3 Poradenství v rámci úřadu práce	34
Kazuistika.....	35
4 Školní sociální práce.....	36
Praktická část	38
5 Cíl praktické části a stanovené předpoklady	38
5.1 Použité metody.....	38
5.2 Nestandardizovaný dotazník	39
5.3 Vzorek respondentů	39
5.4 Technika sběru dat a časový plán průzkumu	40
5.5 Etické aspekty průzkumu	40
5.6 Výsledky průzkumu dotazníkovou metodou	40
5.7 Vyhodnocení předpokladů:	54
Závěr	55
Doporučení do praxe.....	56
Seznam použité literatury.....	57
Seznam článků v periodikách	58
Seznam internetových zdrojů.....	59
Seznam příloh	60

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet Policíí ČR vykázaných osob v letech 2007 - 2012	22
Tabulka 2: Počet ohrožených osob v letech 2010 a 2011	22
Tabulka 3: Výše životního minima r. 2016	33
Tabulka 4: Absence ve škole z důvodů nedostatků finančních prostředků na dopravu .	41
Tabulka 5: Četnost absence z důvodu nedostatku financí na cestovné	42
Tabulka 6: Nedostatečné stravování z důvodů nedostatku finančních prostředků	43
Tabulka 7: Četnost nedostatečného stravování z důvodu nedostatku financí	44
Tabulka 8: Absence ve škole z důvodu domácího násilí v rodině	45
Tabulka 9: Četnost absence z důvodu domácího násilí v rodině	46
Tabulka 10: Agresoři domácího násilí v rodinách studujících	47
Tabulka 11: Obavy o dokončení studia plynoucí ze sociálních problémů v rodině	49
Tabulka 12: Kde se žádá o příspěvky sociálního zabezpečení	52
Tabulka 13: Státní úřady poskytující příspěvky sociálního zabezpečení	53

Seznam grafů

Graf 1: Míra nezaměstnanosti v ČR	19
Graf 2: Problémové situace žáků a jejich rodin	37
Graf 3: Absence ve škole z důvodů nedostatků finančních prostředků na dopravu	41
Graf 4: Četnost absence z důvodu nedostatku financí na cestovné	42
Graf 5: Nedostatečné stravování z důvodů nedostatku finančních prostředků	43
Graf 6: Četnost nedostatečného stravování z důvodu nedostatku financí	44
Graf 7: Absence ve škole z důvodu domácího násilí v rodině	45
Graf 8: Četnost absence z důvodu domácího násilí v rodině	46
Graf 9: Agresori domácího násilí v rodinách studujících	47
Graf 10: Výskyt sociálních problémů u rodičů studujících	48
Graf 11: Obavy o dokončení studia plynoucí ze sociálních problémů v rodině	49
Graf 12: Znalost příspěvků sociálního zabezpečení	50
Graf 13: Povědomí studentů o nároku na příspěvky sociálního zabezpečení	51
Graf 14: Kde se žádá o příspěvky sociálního zabezpečení	52
Graf 15: Státní úřady poskytující příspěvky sociálního zabezpečení	53

Seznam použitých zkratk a symbolů

MF ČR – Ministerstvo financí České republiky

MPSV ČR – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

MŠMT ČR – Ministerstvo školství a mládeže České republiky

NOZ – Nový občanský zákoník

OSPOD – Odbor sociálně právní ochrany dětí

SŠ – střední škola

ÚP – úřad práce

Úvod

Tato práce se zabývá situací studentů středních škol, kteří se potýkají se sociálními problémy bránícími jim v řádném studiu. Roste počet nezletilých a zletilých studentů, kteří právě díky sociálním problémům v rodině nejsou schopni absolvovat střední školu. V docházce tito studenti vykazují vysoké absence, často nedokončí ročník a na několik měsíců se zaevidují na úřadu práce. Poté znovu nastoupí do školy a situace se několikrát opakuje. Výsledkem je, že nakonec zůstávají pouze se základním vzděláním, čímž si snižují schopnost uplatnit se na trhu práce. Mladí lidé bez vzdělání se stávají dlouhodobými klienty úřadu práce s mizivou možností získat zaměstnání, které by je uživilo.

Cílem této práce je charakterizovat krizové situace dospívajících v rodině a určit hlavní důvody jejich vzniku. Dalším cílem je analyzovat možnosti pomoci sociálních pracovníků dospívajícím dětem, které se v důsledku krizové situace v rodině nemohou soustavně připravovat na budoucí povolání. Jedná se především o dospívající mládež na hranici dospělosti, kdy vlivem nedostatků finančních prostředků či nepodpory rodiny není možné dostudovat a ukončit přípravu na povolání.

Práce je tradičně rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část bakalářské práce se zaměřuje na sociální problémy v rodinách studujících. Významnou pomocí jsou sociální dávky, které mohou určitou konkrétní situaci zmírnit. Další část práce se zaměřuje na význam úřadu práce jako státního institutu, který poskytuje podporu nejen mladým lidem na trhu práce.

Praktická část se zaměřuje na průzkumné šetření v oblasti výše uvedených sociálních problémů v konkrétním školském zařízení. Úkolem je zjistit, zda tyto problémy v rodinách studujících ovlivňují jejich školní úspěšnost. Hlavní metodou průzkumového šetření je dotazování.

Teoretická část

1 Sociální problémy v rodinách studujících

Mezi nejčastější sociální problémy v rodinách studujících můžeme zařadit finanční tíseň, ztrátu bydlení, nezaměstnanost rodičů, domácí násilí, alkoholismus a nedostatečnou péči o dítě. Lze předpokládat, že se může jednat o propojené jevy. Například nezaměstnanost může být hlavní příčinou finanční tísně rodiny (nikoli však naopak) a alkoholismus pak může být jak příčinou, tak důsledkem nezaměstnanosti. Jak tyto problémy souvisejí se školní úspěšností, vysvětluje Vágnerová (s. 126). Podle ní děti, které nemají kvalitní rodinné zázemí, *nepovažují školní výsledky za významné, nebojí se špatných známek či negativního hodnocení jejich chování, protože pro jejich rodinu to nemá žádný význam. Zároveň mají také sklon se dříve osamostatňovat, což vede k tomu, že dávají přednost zaměstnání před vzděláním.*

1.1 Finanční tíseň

Finanční problémy jsou častým problémem studujících a jejich rodin. Více se projevují u studentů, kteří do školy dojíždějí. Dochází k situacím, kdy nemají peníze na dopravu. S finanční tísní souvisí i omezené stravování ve škole. Pro rodiče a zákonné zástupce dětí, kteří pobírají pomoc v hmotné nouzi, je určena pomoc z *Operačního programu Potravinové a materiální pomoci, který byl vydán pro rok 2010 – 2014 (MPSVČR 2015)*. Ten slouží pro osoby a domácnosti ohrožené chudobou a sociálním vyloučením. Pomoc je poskytována formou přímé distribuce potravin a základního materiálního zboží konečným příjemcům. Navrhované opatření tohoto programu má za cíl zajistit dětem ze sociálně slabých rodin pravidelnou stravu formou teplého oběda ve školních jídelnách. Jedná se o děti ve věku od 3 do 15 let, které navštěvují mateřské a základní školy. Pokud jsou jejich zákonní zástupci v hmotné nouzi, mohou tento příspěvek čerpat. Systém je jednoduchý – škola identifikuje ve svých podmínkách děti ze sociálně slabých rodin, které nechodí na oběd, a jejich rodičům nabídne bezplatnou potravinovou pomoc ve formě úhrady obědů ve školní jídelně. Ověření způsobilosti příjemců by mělo proběhnout na základě komunikace školy s rodiči dítěte, kteří doloží svoji tíživou sociální situaci potvrzením o hmotné nouzi od úřadu práce (MPSVČR 2015). Tato možnost se však na středoškoláky nevztahuje. Finanční tíseň můžeme považovat i za jeden z faktorů sociálního vyloučení studentů. Nemohou se například

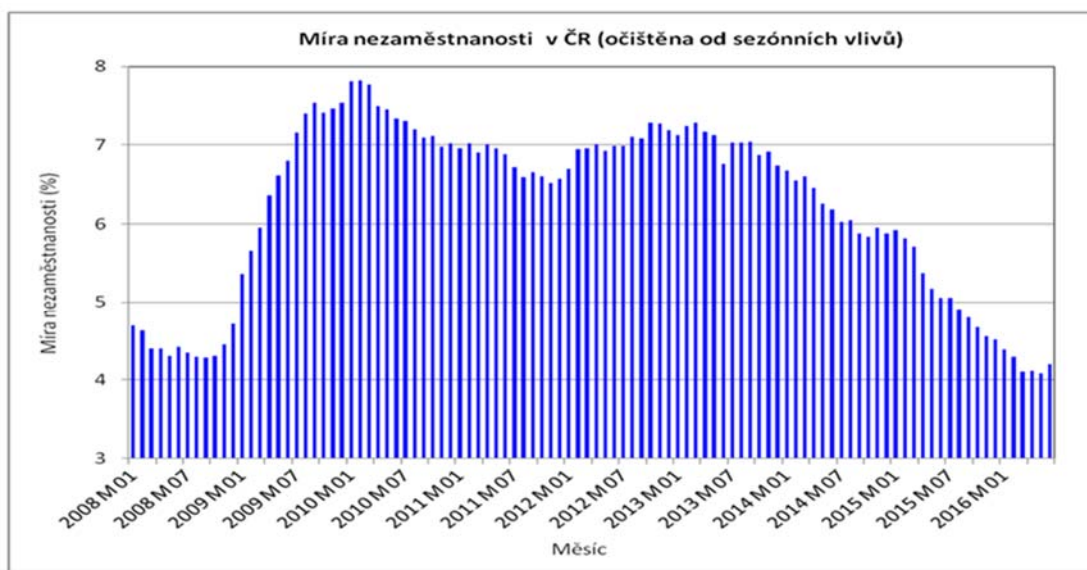
účastnit exkurzí či výletů, a přicházejí tak o společné prožitky se spolužáky. Finanční tíseň rodiny může být důsledkem nezaměstnanosti rodičů, o tom pojednává podkapitola níže, ale může být také způsobená nevhodným hospodařením rodiny. K tomu Brůhová (2015, s. 24 – 25) říká, že k vyváženému vztahu partnerů patří také jejich společná účast na hospodaření rodiny. Oba partneři by měli znát rodinnou finanční situaci a nenechávat všechny povinnosti na druhém. Nový občanský zákoník také nově zavedl právo na informace o příjmech druhého manžela (Brůhová 2015, s. 14). Dále může být finanční krize způsobená také finanční negramotností. Skoro dvě třetiny Čechů se nechovají ekonomicky zodpovědně. To vyplývá z dokumentu *Výsledky měření finanční gramotnosti* (MFČR 2015) zaměřeného na úroveň finanční gramotnosti dospělé populace. Tento průzkum provedlo Ministerstvo financí ČR společně s dalšími zeměmi OECD na podzim roku 2015. Z výsledků průzkumu je zřejmé, že více než polovina obyvatel Česka má nedostatečné finanční znalosti. Lidé často nerozumí pojmům jako je *úrok*, *RPSN* nebo *inflace*. Více než 40 procent dotázaných například nedokázalo vypočítat dvouprocentní úrok ze sta korun. Dvě třetiny lidí se pak podle průzkumu chovají ve vztahu k penězům nezodpovědně. Tento výzkum navazoval na předchozí, který byl proveden v roce 2010. Výsledky z šetření byly porovnány, a tím bylo zjištěno, že za posledních pět let se tato úroveň v zásadě nezměnila.

1.2 Nezaměstnanost rodičů

Nezaměstnanost lze v tržním hospodářství pokládat za jeden z nejsledovanějších a nejvíce diskutovaných jevů. Ke ztrátě zaměstnání může dojít z mnoha důvodů. Ať již se jedná o reorganizaci v podniku, ukončení pracovního poměru na dobu určitou, dlouhodobá pracovní neschopnost či hrubé porušení kázně. Otázkou nezaměstnanosti a jejího sociálně psychologického dopadu na jednotlivce a rodinu se ve svém výzkumu v roce 1992 zabývala Buchtová (2002). Jako výzkumný vzorek zvolila občany v jednom regionu, který se právě potýkal s nárůstem propuštěných osob v důsledku omezení výroby. Cílem této práce bylo zjistit:

- *postoje pracovníků ke ztrátě vlastní práce*
- *subjektivní prožívání této ztráty*
- *životní strategie nezaměstnaných při překonávání zátěžové situace* (Buchtová 2002, s. 83).

Z výzkumu vyplývá, že pro značnou část pracujících je ztráta zaměstnání spojená s obavou z poklesu životní úrovně a tato ekonomická deprivace natolik ovlivňuje jejich chování, že zasahuje i do rodinného života (Buchtová 2002, s. 86). Pro děti potom znamená ztráta zaměstnání jejich rodičů výraznou změnu prostředí, ve kterém doposud žily. Ať už se jedná o hádky rodičů plynoucích ze stresu a napětí nebo změnu bydliště. Buchtová (s. 87) uvádí, že dle průzkumu 20,6 % dotazovaných pocítilo v rodině zvýšené napětí právě po ztrátě zaměstnání. Vlivem toho mohou nastat i negativní změny v chování dětí, které mají rodičům za zlé, že něco takového dopustili. Zvláště citlivě to vnímá dospívající mládež, která pokládá takové rodiče za neschopné. A velmi často to řeší odchodem z domova. V této souvislosti především muži uváděli obavy ze ztráty autority u svých dospívajících dětí a stud ze ztráty role živitele rodiny. Pokud se tedy při ztrátě zaměstnání zároveň rozpadne i rodina, což bývá dost časté, je situace samozřejmě ještě mnohem horší. Buchtová k tomuto udává, že pro 67,7 % nezaměstnaných byl jejich životní partner v této složité životní situaci duševní oporou. A pro 13,2 % respondentů pak byly oporou jejich děti. Rodiče, kteří mají velké problémy, když přijdou o zaměstnání, mají tendenci podceňovat dopad této skutečnosti na děti. Většinou mají představu, že dětí se tento problém v podstatě netýká. Což je velmi mylná představa. Naopak děti většinou velmi citlivě vnímají i malé změny ve vztahu mezi rodiči a nálad mezi nimi. Tím spíše pokud se jedná o takovou radikální negativní změnu, jakou je nezaměstnanost, která ovlivní i jejich konkrétní životní podmínky. V některých případech může docházet k jevu opačnému, kdy rodiče od svých dětí očekávají podporu a dospívající dítě často cítí povinnost převzít břímě rodiny a zajistit ji samo. Ukončí své studium a obstará si drobnou výdělečnou činnost. Jak zmiňuje Brůhová (2015, s. 144 – 145), často se jedná o tzv. práci načerno, tedy bez pracovní smlouvy. Toto je jeden z negativních jevů tzv. šedé ekonomiky. Na první pohled poskytuje jisté výhody, např. ve formě nepřiznaného příjmu. Ale negativa značně převažují. Zaměstnavatel může ukončit pracovní poměr kdykoliv, bez udání důvodu a za provedenou práci často ani nevyplatí mzdu. Vedle toho vzniká dotyčnému dluh na povinných úhradách státu – tedy na zdravotním a sociálním pojištění. Mladistvý se tedy ocitne bez sociální ochrany a svých práv se nedovolá. Pozitivní je pokles nezaměstnanosti v České republice v posledních letech, viz graf č. 1.

Zdroj: ČSÚ

Graf 1: Míra nezaměstnanosti v ČR

1.3 Ztráta bydlení

Ztráta bydlení zřejmě souvisí s finanční tísň, která může plynout z nezaměstnanosti rodičů. Jak již bylo zmíněno výše, změna nebo dokonce ztráta bydlení je pro dospívající děti velmi zatěžující situací, ať už se jedná o výměnu bytu za menší, ztrátu vlastního pokoje nebo stěhování do jiné městské čtvrti či města. V *Metodice prevence ztráty bydlení* (Šimíková a spol. 2015, s. 9 – 13) jsou uvedeny čtyři základní situace, kdy může ke ztrátě bydlení dojít. Autoři uvádějí, že se v reálném životě často projevují v kombinaci, případně jedna vyvolává druhou a navzájem se posilují. Jde o následující situace.

- **Nedostatek finančních prostředků** – ve spojení s udržení bydlení se projevuje především výši podílu nákladů na bydlení na příjmu domácnosti a výši prostředků, které domácnosti zbývají poté, co uhradí náklady na bydlení. Je nejčastější příčinou ztráty bydlení, především přejde-li do své další formy, a tou je neplnění finančních závazků. Domácnost ještě není v prodlení s platbami spojenými s bydlením, ale již je ohrožena jeho ztrátou. V důsledku nedostatku finančních prostředků je schopna hradit náklady na bydlení pouze za cenu, že omezí své výdaje v jiných oblastech (strava, ošacení, volnočasové aktivity, případně výdaje za léky a zdravotní služby apod.) a v těchto oblastech života je tak deprivovaná. Dlouhodobá deprivace v ostatních oblastech života (a spotřeby)

snižuje udržitelnost daného bydlení a je velmi pravděpodobné, že rodina v blízké době bydlení opustí.

- **Neplnění finančních závazků spojených s bydlením** – jak již bylo řečeno, nejčastější a bezprostřední příčinou ztráty bydlení jsou dluhy na platbách spojených s bydlením (nájem, spotřeba energií). Jedná se o situace, kdy je již domácnost v prodlení s úhradou části nebo celým nákladem spojeným s bydlením. V řadě případů toto může být spojeno s tím, že lidé nejsou dostatečně kompetentní, aby si své povinnosti uvědomili.
- **Neplnění nefinančních závazků spojených s bydlením** – rizikem ztráty bydlení mohou být i situace, kdy nájemce neplní závazky, které jsou spojené s bydlením, ale nemají finanční povahu: např. nájemce nedodržuje pravidla obvyklá pro chování v domě, chová v bytě zvíře, po kterém neuklízí, poškozují byt nebo dům, užívá byt k jiným účelům než je smluvně dohodnuté.
- **Ztráta právního nároku na stávající bydlení** – v situaci, kdy dojde ke změně stavu v užívání stávajícího bydlení, především v důsledku ukončení platnosti nájemní smlouvy v případech vypršení lhůty platnosti smlouvy na dobu určitou, úmrtí osoby, se kterou byla nájemní smlouva uzavřena, rozvodem, apod.

Krebs (2010, s. 429 – 430) uvádí podpůrné aktivity státu pro občany, kteří mají omezený přístup k bydlení. V rámci programu *Podpora výstavby podporovaných bytů* poskytuje stát obcím tři typy dotací na novostavbu, nástavbu či rekonstrukci bytů. A to *chráněný byt* – určený pro handicapované osoby z důvodu zdravotních či pokročilého věku, *byt na půl cesty* – určený pro osoby, které se těžko začleňují do života běžné společnosti. Patří sem i dospívající, kteří odcházejí z nefunkční rodiny. A posledním typem podporovaného bydlení je *vstupní byt* – ten je určený osobám, které jsou znevýhodněné prostředím, ze kterého pocházejí. V tomto případě jde o dotaci na rekonstrukci bytu.

1.4 Domácí násilí

Vymezení pojmu domácího násilí je velmi obtížné. V této práci bude definováno podle dokumentu Rady Evropy (č. 85 *O násilí v rodině*, Rada Evropy 1985) in Martinková a spol. (2014, s. 9). V něm se konstatuje, že v případě domácího násilí jde

o chování v rodině, které „zahrnuje jakýkoli čin či opomenutí, spáchané v rámci rodiny některými z jejích členů, který podkopává život, tělesnou a duševní integritu nebo svobodu jiného člena stejné rodiny nebo vážně poškozuje rozvoj jeho osobnosti... Domácí násilí může mít podobu fyzického, sexuálního a psychického násilí, vynucené sociální izolace či ekonomické deprivace.“

O domácím násilí se v dnešní době vedou mnohé diskuze a stává se středem zájmů společnosti. Vždy tomu tak ovšem nebylo. V době před sametovou revolucí bylo domácí násilí považováno za společenské tabu, za věc, která patří do soukromí. Se změnou politického režimu přišla také změna ve vnímání tohoto negativního jevu a následně i ke změnám legislativním. I přes to však tento veřejný zájem neústí v ochranu obětí či úbytku tohoto negativního jevu v rodinách. Spíše dochází k odhalování dalších závažných případů tohoto sociálně patologického jevu. To, že jde často o případy velmi závažné, potvrzují i zjištění z prováděných sociologických průzkumů. Ševšík se Špatenkovou (2011, s. 28) k tomu uvádějí výsledky sociologického průzkumu z roku 2001 zaměřeného na výskyt domácího násilí v ČR. Respondenty bylo 1724 osob starších 15 let. Výzkum se týkal tří hlavních témat, a to:

- povědomí o domácím násilí
- postoje k domácímu násilí
- osobní zkušenosti s domácím násilím

Z výsledků vyplynulo, že v ČR trpí násilím v partnerském vztahu 16 % populace (tj. každý šestý občan), přičemž v 66 % se násilí mezi partnery opakuje. Dále autoři uvádějí, že 69 % domácího násilí se odehrává v přítomnosti dětí (Ševšík, Špatenková 2011, s. 29). Ty potom mohou mít pocit spoluodpovědnosti a mohou se pokusit rodiče v roli oběti ochraňovat, což může vést k jejich napadení a poranění. Dále lze tyto děti považovat za oběti psychického násilí, neboť jak Ševčík se Špatenkovou (2011, s. 121) popisují, jsou vystaveny permanentnímu stresu, atmosféře ohrožení, existenčnímu strachu o napadaného rodiče, atd. Výsledkem potom může být zhoršení chování a prospěchu ve škole, častější absence ve vyučování – stydí se čelit zvědavým pohledům či dotazům, zvláště, má-li z domova příkaz o všem mlčet. Lze tedy konstatovat, že děti v roli přímé či nepřímé oběti domácího násilí vykazují stejné symptomy, jako děti se syndromem CAN. Podle zákona o Policii § 44 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb. může

policista vykázat pachatele domácího násilí (a to i v jeho nepřítomnosti) ze společně obývaného domu či bytu (vč. jeho bezprostředního okolí) na dobu 10 dnů. Jak je vidět z tabulky č. 1 (údaje převzaty z výkazů Bílého kruhu bezpečí z 5. 8. 2013), počet vykázaní policíí z důvodu páchaní domácího násilí v letech 2007-2012 má vzestupnou tendenci (Martinková a spol. 2014, s. 89). Podle autorů studie to není způsobeno nárůstem domácího násilí, ale spíše prací Policie ČR.

Tabulka 1: Počet Policií ČR vykázaných osob v letech 2007 - 2012

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
počet vykázaných osob	862	679	778	1058	1430	1407

V tabulce č. 2 jsou uvedené počty ohrožených osob, které si Martinková a spol. (2014) vypůjčili z údajů Policie ČR a jedná se pouze o pravomocně ukončené případy. Jak je patrné, téměř čtvrtina obětí byly právě děti a mladiství. Z jiného průzkumu, který proběhl v roce 2012 v azylových zařízeních a jehož předmětem bylo domácí násilí - konkrétně partnerské vztahové násilí (mezi dospělými osobami, životními partnery) vyplynulo, že 48,3 % dotazovaných žen odešlo od partnera právě kvůli obavám o bezpečí svých dětí (Martinková a spol. 2014, s. 38).

Tabulka 2: Počet ohrožených osob v letech 2010 a 2011

	2010	2011
Celkem	2172	2569
z toho mužů	590	683
z toho žen	1582	1886
z toho osob do 15 let	413	576
z toho osob od 15 do 18 let	113	115

Nelze než souhlasit s autory studie, že provádění opakovaných výzkumů domácího násilí by mohlo být velkým přínosem nejen z hlediska sledování vývojových tendencí tohoto jevu, ale také pro cílenější zaměření prevence a intervence v dané oblasti.

1.4.1 Legislativa

Proti všem formám násilí chrání náš právní řád oběť násilného jednání především Ústavou ČR č. 1/1993Sb. a Listinou základních práv a svobod č. 2/1993 Sb. Důležitým krokem bylo přijetí zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím a tuto ochranu posilují:

- zákon č. 29/2007 Sb., kterým byla zřízena intervenční centra a zároveň slouží jako právní podklad pro jejich fungování,
- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve kterém je v ustanoveních § 44 - § 47 nová právní úprava institutu vykázaní násilné osoby z bytu nebo domu či z jeho bezprostředního okolí v případech domácího násilí,
- novela zákona č. 218/2009 Sb., která změnila občanský soudní řád tím, že doplnila právní úpravu institutu předběžného opatření, tj. zavedením možnosti opětovného výkonu rozhodnutí a možnosti uložit povinnost zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování, tzv. stalkingu,
- zákon č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, který postihuje případy domácího násilí a nese název *týrání osoby žijící ve společném obydlí*,
- zákon č. 89/2012 Sb., nového občanského zákoníku, kde je v části druhé, věnované rodinnému právu, v § 751 – § 753 ustanovení proti domácímu násilí,
- zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže,
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí,
- předběžná opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí podle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, v platném znění (zákaz vstupu do společného obydlí, uložení povinnosti nesetkávat se s obětí a zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování),
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění (mj. služby poskytované intervenčními centry dle § 60a), zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, v platném znění.

Právní řád pro ochranu obětí před domácím násilím stojí na třech základních pilířích:

1) na policejní intervenci – tj. na zákonném omezení, které umožňuje okamžitý policejní zásah proti násilné osobě, a ta je dočasně vykázána ze společného bydlení, a to minimálně na 10 dní – institut „policejního“ vykázání,

2) na sociální pomoci – otevřením intervenčních center, která zajišťují především sociální, psychologickou, právní, ale i další potřebnou pomoc osobě ohrožené domácím násilím (center je 16 a fungují ve všech krajích ČR a jsou sdružena v Asociaci pracovníků intervenčních center),

3) na soudní ochraně – kterou zajišťuje soud svým rozhodnutím o předběžném opatření, to umožňuje vykázat pachatele ze společného obydlí, a to jako součást občansko-právního řízení – institut „soudního“ vykázání (Voňková, Králíčková 2008, in Martinková a spol. 2014, s. 65).

1.5 Nedostatečná péče o dítě

Zanedbání péče se může týkat mnoha oblastí života dítěte. Projevuje se v rovině emocionální, fyzické i duševní a můžeme říci, že zanedbávané děti mají výrazně horší start do života oproti dětem ze zdravé rodiny. Formy zanedbávání jsou různé, Dubowitz (2000) je rozlišuje následovně:

- zanedbávání výživy – dítě nemá v průběhu dne dostatek potravy nebo dostává potraviny nevhodné
- zanedbávání ošacení – dítě není dostatečně oblečeno vzhledem k počasí či nosí oblečení v neodpovídající velikosti
- zanedbávání zdravotní péče – dítěti schází adekvátní zdravotní péče, což může ohrožovat jeho zdravotní stav, schází péče preventivní či v průběhu léčby
- zanedbávání vzdělávání – dítě nedochází do školy, má vysokou absenci
- neadekvátní dohled – týká se spíše mladších dětí, které jsou ponechány bez dohledu na dobu, která neodpovídá jejich věku a stupni vývoje

- bezdomovectví
- zanedbání ochrany dítěte před nebezpečím z okolního prostředí – opět se jedná o problém především u mladších dětí, které nejsou dostatečně ochráněny před rizikem vzniku úrazu. Starší děti by měly mít již zautomatizované návyky, které vedou k ochraně jejich zdraví a života
- zanedbávání emoční – velmi závažná forma zanedbávání, kdy se dítěti v rodině nedostává laskavé péče a přijetí

Vágnerová (2005, s. 264 – 265) charakterizuje tři základní typy necitlivého a bezohledného chování rodičů:

- zanedbávání – což vysvětluje jako nedostatečné uspokojování potřeb dítěte, které vede k jeho deprivaci,
- týrání – fyzická i psychická agrese vůči dítěti jako nejslabšímu članku, která plyne z neschopnosti rodiny zvládnout svoje problémy,
- sexuální zneužívání – nejčastěji jsou zneužívané dívky a aktéry bývají muži.

V případě mladistvých se z výše uvedených forem zanedbávání péče jedná především o zanedbání emoční, zdravotní péče, vzdělávacích potřeb či umožnění zahálčivého nebo nemravného života. Dle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů - § 201 spočívá zahálčivý a nemravný život v zanedbávání školní docházky; v neochotě pracovat, i v případě nedostatečného zdroje obživy; požívání alkoholu nebo návykové látky; v obživě prostitucí, anebo ve spáchání trestného činu. Rodiče by si měli uvědomit, že i plnoleté dítě potřebuje své rodiče a společně strávený čas je pro ně podstatný, i když už má jinou kvalitu.

1.5.1 Právní rámec zanedbávání péče o dítě v ČR

Chránit dítě před všemi formami CAN je povinností státu. V České republice je legislativní rámec dán řadou několika mezinárodních a ústavních norem, které přehledně uvádí Bechyňová a Konvičková (2008, s. 44-48):

- **Listina základních práv a svobod** – dle *článku 32* Listiny je rodičovství a rodina pod ochranou zákona a zejména je zde zaručena zvláštní ochrana dětem

a mladistvým. Listina deklaruje povinnost státu pomáhat rodinám, které se ocitnou v krizové sociální situaci, tak, aby byly schopné pečovat o děti.

- **Zákon č. 359/1999 Sb., Zákon o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů** – sociálně právní ochrana zahrnuje zajištění práva dítěte na příznivý rozvoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně působení k obnově narušených rodinných funkcí. Tento zákon v § 6 uvádí konkrétní okruh dětí, na které se sociálně právní ochrana vztahuje především. Z tohoto výčtu je pro naši práci významná skupina dětí, kterým je rodiči umožněn zahálčivý, nemravný život, zejména pak pokud zameškávají školní docházku, požívají návykové látky či se živí prostitucí (Bechyňová, Konvičková 2008 s. 46).
- **Zákon č. 561/2004 Sb., Školský zákon** – pojednává o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Uvádí práva a povinnosti zletilých žáků a zákonných zástupců žáků nezletilých.
- **Trestní zákon** – vymezuje po trestní stránce všechny uvedené formy zanedbávání péče o nezletilou osobu. Bechyňová s Konvičkovou (2008, s. 48) zdůrazňují především zanedbání povinné výživy a ohrožování výchovy mládeže, které spočívá v umožnění záškoláctví, rizikového trávení volného času, apod.

1.6 Alkoholismus rodičů

V naší společnosti panuje poměrně velká tolerance k pití alkoholu a podceňování rizik s tím spojených. Konzumace alkoholu ovlivňuje nejbližší okolí nemocného, protože se častěji vyskytují rodinné problémy, rozvody nebo zanedbávání péče o děti. Mezi řadu nepříznivých důsledků patří tedy vliv na život dítěte žijícího v rodině, kde je alkohol na denním programu. Dítě, které vyrůstá s rodičem alkoholikem, prožívá řadu nepříjemných chvil. Například nikdy neví, v jakém stavu rodič přijde domů, jak se bude chovat, jestli bude doma klid nebo hádky, zda splní, co slíbil, apod. Žije v trvalé nejistotě, co se stane a co ho potká. Heller a Pecinová (1996, s. 81) zmiňují, že děti z rodin alkoholiků ztrácejí bezstarostnost, dříve dospívají, osamostatňují se a přebírají odpovědnost za selhávajícího rodiče. Například péči o mladší sourozence, což opět vede k absenci ve škole. Setkává se s nevypočitatelným chováním svého rodiče, s hrubostí, někdy vulgárností či agresí vůči

ostatním v rodině, ale i vůči němu samotnému. Velmi často se za to vše, co se doma děje, stydí a tají to před okolím, a tak nevodí domů své kamarády, nevypráví o svých rodičích, uzavírá se do sebe a dochází k sociálnímu vyloučení. Naučí se spoléhat se jen sám na sebe. Samozřejmě to neplatí jen pro případ alkoholismu v rodině, ale pro řadu podobně nefungujících rodičů, jako např. gamblerů, toxikomanů apod.

Závislost na alkoholu patří mezi tzv. návykové nemoci. Nešpor 2007 (s. 9) uvádí definici závislosti dle Mezinárodní klasifikace nemocí jako *Syndrom závislosti F 10.2 Závislost na alkoholu*. Zjednodušeně lze závislost vysvětlit jako stav, kdy užívání návykové látky má u jedince znatelně větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více. Jako každá jiná nemoc i závislost s sebou přináší pro nemocného i jeho blízké určité sociální problémy. Byla prokázána určitá souvislost s konzumací alkoholu a například nižší produktivitou práce a z toho plynoucí následná ztráta zaměstnání. Ta může brzy přejít v nezaměstnanost dlouhodobou. A jak bylo již uvedeno v kapitolách výše, tento stav s sebou přináší snížení příjmů a životní úrovně daného jedince a jeho rodiny, která může vést k finančním problémům nebo dokonce až k bezdomovectví. Mezi znaky závislosti patří:

1. silná touha či puzení užívat látku

2. zhoršení sebeovládání – je spojené s pocitem puzení po požití návykové látky, jejím množstvím či četností požití,

3. somatický odvykací stav – konkrétně u alkoholu je to nejčastěji bolest hlavy, pocení, zvýšený tep či vyšší krevní tlak, třes prstů, víček nebo jazyka, nespavost. Jedinec potom užívá alkohol právě ke snížení těchto tělesných projevů, čímž se dostává do začarovaného kruhu,

4. růst tolerance – projevuje se tím, že k dosažení stejného účinku je potřeba užití stále většího množství návykové látky,

5. zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů – jasným ukazatelem je zvýšení času k získání či konzumaci návykové látky,

6. pokračování v užívání přes jasný důkaz škodlivých následků – jedinec je dostatečně informován o škodlivém účinku návykové látky na jeho zdraví a stejně v konzumaci dále pokračuje (Nešpor 2007, s. 11 – 21).

Nastasi a DeZolt (in Ripková 2007, s. 14) popisují některá kritéria pro určení alkoholismu jako např. ovlivňování osobního a pracovního života, pokračování v pití i přes negativní následky, ztrátu kontroly nad pitím, fyzickou a psychickou závislost. Přičemž ke zlepšení těchto příznaků dochází po vysazení alkoholu. Definitivně lze závislost definovat, pokud se v období jednoho roku objevily alespoň tři z výše uvedených znaků (Nešpor 2007, s. 10). Počet alkoholiků a tedy dětí zasažených alkoholismem v rodině je v České republice pouze odhadován. Nešpor (2006) uvádí, že závislých je asi 300 tisíc, tj. asi 3,5% populace České republiky nad 15let.

Reakce dětí na alkoholismus (či jinou závislost rodičů) dělí Wegscheider-Cruse in Nešpor (2007, s. 83 – 85) do čtyř typických skupin:

1. **rodinný hrdina** – přebírá roli a povinnosti problémového rodiče, což samozřejmě přesahuje jeho možnosti a vede k chování neadekvátnímu jeho věku,
2. **ztracené dítě** – projevuje se uzavřeností do svého světa, omezenou komunikativností,
3. **klaun** – svou veselostí odvádí pozornost od problému, který se v rodině vyskytuje. Zároveň toto chování slouží jako obranný mechanismus před fyzickou agresí závislého rodiče,
4. **černá ovce** – opět chování, které má odvést pozornost od problémů dospělých. Dítě na sebe strhává pozornost zlobením, delikvencí a jiným negativním chováním.

Důležité je s těmito dětmi pracovat a pomoci jim si uvědomit, že nenesou za problémy dospělých odpovědnost, je potřeba jim posílit sebevědomí, dopřát pocit vřelosti a odstranit vzorce nevhodného chování.

2 Sociální dávky pro studenty

Studenti ve věku 15 – 26 let, tedy všichni, kdo navštěvují střední, vysokou nebo vyšší odbornou školu či jiné formy studia, mají při splnění požadovaných podmínek nárok na výživné od rodičů a nejrůznější sociální dávky. Využití této pomoci by mohlo

příspěť ke zlepšení jejich školní docházky a následně zlepšení školních výsledků, které mohou vést k dosažení vyššího vzdělání a lepšímu uplatnění na trhu práce.

2.1 Vyživovací povinnost rodičů

Podle zákona 40/2009 Sb., § 196 mají za studujícího potomka do věku 26 let, který se soustavně připravuje na své budoucí povolání vyživovací povinnost rodiče. Tato povinnost není tedy založena na rozhodnutí soudu, nýbrž vyplývá přímo ze jmenovaného zákona a trvá po celou dobu, po kterou děti nejsou schopny se samy živit. Zákon zde má na mysli trvalou nezpůsobilost živit se. Například letní brigáda studentů není určena k tomu, aby si obstarali peníze na obživu, ale k tomu, aby si mohli např. koupit něco, na co jim během roku peníze nestačí, mohli cestovat či si naspořit finance, díky kterým si budou moct přilepšit během školního roku. To, že si student (který po prázdninách bude řádně pokračovat ve studiu) najde letní brigádu, tedy není důvodem k tomu, aby mu přestalo být vypláceno výživné. V podstatě by byl trestán za to, že si iniciativně našel brigádu a snažil se tak vlastními silami obstarat finanční prostředky na své zájmy, koníčky nebo něco, co by si běžně nepořídil za peníze od rodičů (např. zahraniční cestu, spotřební elektroniku apod.). Pokud ovšem rodiče vyživovací povinnost neplní déle než čtyři měsíce, radí Brůhová (2015, s. 141) řešit věc soudní cestou. A to i v případě, že se rodič chová tak, aby vyživovací povinnost zmařil, například záměrně často mění zaměstnání. Protože pokud půjde zletilý student na sociální úřad žádat o dávky pomoci ve hmotné nouzi, nebude mu tento nárok uznán, právě proto, že vyživovací povinnost musí podle zákonů plnit jeho rodiče. České právo nezná nic jako zřeknutí se vyživovací povinnosti, té může rodiče zbavit pouze soud. Pokud rodiče doloží, že jejich potomek nemá právo požadovat (nebo si nemohou dovolit) výživné, soud rozhodne, že jejich potomka již dále nemusí podporovat. Pokud ovšem soud přizná nárok na výživné od rodičů, může jej student požadovat až za 3 roky zpětně a případně se jej domáhat exekučně. Ovšem nutno přiznat, že to je spíše extrémní řešení. Ale není jiná možnost než řešit věc soudní cestou nebo se smířit s tím, že od státu bude mít nárok pouze na přídatky na dítě (a popř. přídavek na bydlení).

Pokud soud rozhodne, že rodiče nemusí plnit vyživovací povinnost, tak podle zákona bude mít student nárok jen na částku 3410 Kč + případně přídatky a příspěvek na bydlení (Krebs 2010, s. 291). Pokud pobírá přídatky na dítě, tak ty se započítávají jako příjem. Doplatek do životního minima se tedy o tuto částku poníží. Další možností

je vznést dotaz na školu, zda poskytuje prospěchové či sociální stipendium, či jinou formu podpory pro „sociálně slabší“ studenty (např. sleva na stravném, notebook, apod.). Je zde ovšem podmínka, aby se jednalo o smysluplné studium, které připravuje studenta na budoucí povolání. Pokud dítě střídá školy, aniž by některou z nich úspěšně a řádně dokončilo, nelze na rodičích spravedlivě požadovat další placení výživného. To je však třeba řešit na základě konkrétních okolností.

2.2 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě se řadí mezi základní dlouhodobé dávky, které se přiznávají rodinám s dětmi. Přídavek na děti je vyplácen na základě příjmů rodiny a podané žádosti. Podmínkou přiznání dávky je příjem do 2,4násobku životního minima. Výše dávky je závislá také na věku dítěte. Za nezaopatřené dítě je považováno dítě do skončení povinné školní docházky a dále, pokud se buď připravuje na budoucí povolání, nebo je zdravotně postižené, nejdéle však do 26 let (Krebs a kol. 2010, s. 274). Poskytuje se měsíčně ve třech různých výších pro každé nezaopatřené dítě. Pro věkovou kategorii 15 – 26 let činí výše přídatku 700,- Kč. Nezaopatřené dítě starší 18 let žádá o dávku samo na Úřadu práce příslušném dle jeho trvalého bydliště. Žádosti o dávky se podávají na tiskopisech předepsaných MPSV ČR (může být originál nebo tiskopis vytištěný z internetových stránek. Lze také podat elektronickou žádost, v případě, že žadatel vlastní certifikát pro elektronický podpis). K vyřízení žádosti se dokládají osobní doklady (občanský průkaz, rodný list). Dále pak potvrzení o studiu a potvrzení o příjmech (MPSVČR).

Přídavek na dítě je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 17 – 19 (Krebs a kol. 2010, s. 273).

2.3 Příspěvek v hmotné nouzi

Pojem hmotná nouze označuje stav, kdy má určitá osoba nebo rodina nedostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni přijatelné pro společnost, ve které osoba žije. Zároveň musí platit to, že tato osoba nemůže své příjmy prokazatelně sama zvýšit (Portál MPSV 2016).

Zákony a vyhlášky týkající se pomoci v hmotné nouzi:

- zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, v platném znění.

Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou:

- **příspěvek na živobytí**

Nárok na sociální dávku – příspěvek na živobytí – má každý jednotlivec (tedy i student), kterému z jeho příjmu po odečtení oprávněných nákladů na bydlení zůstane méně, než je částka na živobytí. Nárok na příspěvek na živobytí se na rozdíl od jiných sociálních dávek posuzuje do značné míry individuálně (Krebs a kol. 2010, s. 301). Hmotná nouze může nastávat z mnoha různých důvodů a ne vždy je možné jednoznačně vše „zaškatulkovat“. I proto zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, § 21– 32 umožňuje do značné míry přihlížet ke skutečné situaci, ve které se konkrétní jednatel nachází.

- **doplatek na bydlení**

Druhá dávka pomoci v hmotné nouzi řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory. Podmínkou nároku na doplatek na bydlení je získání nároku na příspěvek na živobytí. Nárok na doplatek na bydlení má vlastník bytu, nebo jiná osoba, která užívá byt na základě smlouvy. Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka na živobytí (Krebs a kol. 2010, s. 302-303). Tato dávka je v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, ošetřena § 33 – 35 (MPSVČR 2016).

- **mimořádná okamžitá pomoc**

O dávkách pomoci v hmotné nouzi rozhodují a vyplácejí je příslušné krajské pobočky Úřadu práce ČR dle zákona 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, ošetřena § 36 – 37. Nezaopatřenost dítěte se

posuzuje podle zákona č. 117/1995 Sb., *o státní sociální podpoře* (MPSVČR 2016). Studentu vzniká nárok na dávky pomoci ve hmotné nouzi na základě rozhodnutí soudu o zrušení vyživovací povinnosti pro rodiče. Na rozdíl od jiných sociálních dávek, které se vyplácejí zpravidla pouze v peněžní formě, mimořádná okamžitá pomoc se může vyplácet i ve věcné formě – například formou poukázek na jídlo, na nákup drogerie nebo ošacení apod. (Krebs a kol. 2010, s. 303). O dávku je možné požádat na kterékoliv pobočce úřadu práce. Žadatel by se měl obracet na pobočku dle místa svého trvalého bydliště. Pokud to ale jeho mimořádná situace neumožňuje, může žádost podávat na kterékoliv pobočce. Pokud je přiznán nárok na dávku, vyplácí se zpravidla bezodkladně, není tedy nutné čekat na další kalendářní měsíc, jako u jiných pravidelných dávek (MPSVČR 2016).

Obecně lze tedy říct, že pomoc v hmotné nouzi je jedním ze způsobů, jak bojovat proti sociálnímu vyloučení.

2.4 Příspěvek na bydlení

Na tento příspěvek má však student nárok pouze v případě, pokud v daném bytě/domě má trvalé bydliště nebo jen pokud by měl vlastní byt (majitel bytu). To znamená, že tato dávka se neposkytuje na bydlení na internátu či koleji. Stejně jako ostatní dávky státní sociální podpory je určen zákonem č. 117/1995 Sb., *o státní sociální podpoře*, ve znění pozdějších předpisů, § 24 – 27 (Krebs a kol. 2010, s. 277). Žádost o příspěvek se podává na kontaktním pracovišti úřadu práce.

2.5 Podpora v nezaměstnanosti

Podpora v nezaměstnanosti je přiznána žadatelům, kteří splňují zákonnou podmínku, že v posledních třech letech odpracovali alespoň 12 měsíců. Pokud někdo tuto podmínku neplní, tak mu podpora může být přiznána, ale pouze v určitých případech (MPSVČR 2016). Nárok na podporu v nezaměstnanosti mají tedy i studenti, ale pouze pokud během uplynulých 3 roků studia odpracovali alespoň 12 měsíců formou nějaké brigády.

2.6 Životní minimum

MPSV ČR definuje životní minimum jako minimální společensky uznanou hranici peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. Životní minimum plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze i jako sociálně-ochranná veličina. Upravuje ji *zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu*.

Částky životního minima pro rok 2016 jsou uvedené v následující tabulce:

Tabulka 3: Výše životního minima r. 2016

Pro jednotlivce	3410,- Kč
pro první osobu v domácnosti	3140,- Kč
pro druhou a další osobu v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2830,- Kč
Pro nezaopatřené dítě ve věku:	
do 6 let	1 740,- Kč
6 až 15 let	2 140,- Kč
15 až 26 let (nezaopatřené)	2 450,- Kč

Jako příloha k některým výše uvedeným sociálním dávkám se přikládá potvrzení o příjmech dítěte. Jedná se především o ty sociální dávky, u kterých je nutné dokládat příjem žadatele. V případě, že posuzovanou osob je student, který v rozhodném období (předchozí kalendářní čtvrtletí nebo předchozí kalendářní rok) měl nějaké příjmy (např. příjem z brigády), dokládá se tato skutečnost prostřednictvím právě tohoto formuláře. Rovněž příspěvek na dítě se do příjmů započítává, a to ze 100%. Naopak sociální stipendium se do započítávaných příjmů neuvádí. Vhodné je obracet se přímo na nejbližší pobočku ÚP – tj. v místě trvalého bydliště a při vyzvedávání tiskopisů si nechat poradit, jak správně je vyplnit a co vše je potřeba k žádostem doložit.

Kazuistika

Kristýna je 20letá studentka středního odborného učiliště. Studijní výsledky měla spíše podprůměrné, absenci vysokou a z velké míry i neomluvenou. První a třetí ročník opakovala. Problémy začaly ve chvíli, kdy na ni bylo podáno trestní oznámení za to, že vědomě půjčovala byt zletilému kamarádovi, který zde měl intimní poměr s nezletilou

dívkou. Matka Kristýnu vyhodila z domu a ukončila s ní veškeré styky. Dívka skončila na nějaký čas na ulici a nakonec bydlela ve squatu. Studium na zbytek školního roku přerušila. Po roce se do školy opět vrátila s cílem získat výuční list. Pravidelně před vyplacením výživného od rodičů neměla Kristýna peníze na cestu do školy. Tím ji vzrůstala neomluvená absence. Následovala výchovná komise, poté podmíněné vyloučení se studia. Rodiče dívky sice mají vyživovací povinnost stanovenou soudně, ale jako nezaměstnaní ji stejně neplní. Otec vždy čekal, až pošle peníze matka, a když se tak nestalo, neposlal peníze ani on. Kristýna situaci neuměla řešit a nakonec bylo Kristýně studium pro absence ukončeno. Dívka se vrátila do squatu.

3 Poradenství v rámci úřadu práce

Úřad práce ČR je správním úřadem, který má působnost po celém území České republiky. V jednotlivých krajích funguje 14 poboček, pod které dále spadají kontaktní pracoviště. Jedním z útvarů tohoto úřadu je útvar poradenství, jehož práce zahrnuje:

- úsek EURES – poradenství pro zaměstnání v zahraničí,
- úsek poradenství pro volbu povolání (IPS) – zaměřený na poradenství pro mladistvé a jejich vstup na trh práce,
- úsek rekvalifikace – poradenství pro změnu kvalifikace a nabídka rekvalifikačních programů,
- úsek speciálního poradenství – určený pro osoby obtížně umístitelné a dlouhodobě nezaměstnané.

Jak je již výše uvedeno, MPSV ČR zřídilo v rámci úřadu práce informační a poradenská střediska (IPS), která poskytují poradenské služby žákům základních škol se specifickými vzdělávacími potřebami, studentům a absolventům, rodičům a školským zařízením. IPS poskytuje aktuální informace o:

- síti středních a vysokých škol, studijních a učebních oborů v regionu a v celé ČR,
- podmínkách a průběhu přijímacího řízení,
- nárocích a požadavcích na jednotlivá povolání,

- možnostech uplatnění absolventů jednotlivých oborů v praxi,
- situaci na trhu práce v regionu a v celé ČR,
- možnostech rekvalifikace (MPSVČR 2016).

IPS pro volbu povolání se nachází na každém ÚP a k individuálním konzultacím je nutné se předem (třeba i telefonicky) objednat. IPS organizuje také besedy pro žáky základních škol k volbě prvního povolání a pro budoucí absolventy středních škol k problematice vstupu do zaměstnání, trhu práce, seznámení s činností ÚP a možnostech dalšího studia. Studentům poskytuje podrobné popisy jednotlivých profesí, obsahující výčet pracovních činností, používaných pracovních prostředků, popis pracovního prostředí. K dispozici má také počítačový program pro samoobslužné testování profesních zájmů ve vazbě na povolání a příslušné vzdělání. Všechny uvedené služby poskytované úřadem práce jsou bezplatné. V podzimních měsících pořádá IPS ve spolupráci se školami "Burzu škol". Smyslem této akce je získání co nejširšího množství informací od zástupců středních škol, středních odborných učilišť a dalších vzdělávacích zařízení v regionu (MPSVČR 2016).

Kazuistika

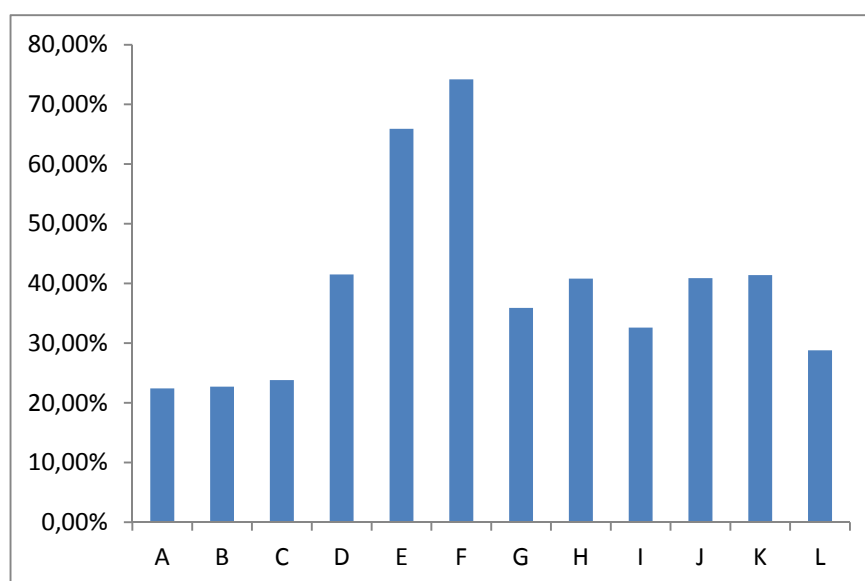
Mezi klienty azylového domu byl v létě 2016 také Roman. Bylo mu 19 let, s rodiči nebyl v kontaktu od doby, kdy ho vyhodili z domova. Důvodem bylo jeho chování, víkendové užívání drog a nezájem o cokoli jiného. Nějaký čas Roman přespával u kamarádů, se kterými trávil čas na ulici, skate parku či popíjením alkoholických nápojů. Zpočátku mu to vyhovovalo, cítil se svobodný a bez jakýchkoliv starostí a povinností. Zlom nastal, když se seznámil s dívkou, které nechtěl přiznat, že nemá vzdělání. V azylovém domě, kam se občas zašel umýt, převléknout a najíst, mu sociální pracovnice podala informace o tom, jaké možnosti k řešení své tíživé situace má. Navrhla mu, za jakých podmínek může získat v azylovém domě ubytování a pomohla mu vyplnit potřebné formuláře k získání sociálních příspěvků, na které má nárok. Jelikož měl Roman splněnou pouze povinnou základní docházku, byla možnost jeho zaměstnatelnosti omezená, ne však nemožná. Přes léto tedy s pomocí sociální pracovnice získal brigádu v jedné firmě, kde spravoval a natíral plot kolem celého areálu. Dále mu na úřadu práce poskytli seznam středních škol v kraji s ohledem na

jeho studijní schopnosti a následné uplatnění na trhu práce. Od září 2017 studuje na střední škole obor tesař, zatím úspěšně. Nyní bydlí v azylovém domě, na který mu rodiče přispívají pod podmínkou, že bude řádně studovat, pobírá životní minimum a dále získal nárok na příspěvek na živobytí. I když Roman nemá peněz nazbyt, je spokojený a motivovaný. Po vyučení si chce najít zaměstnání ve svém oboru a odejít z azylového domu do vlastního bydlení.

4 Školní sociální práce

Úvodem této kapitoly je nutno zmínit, že funkce školního sociálního pracovníka či sociálního pedagoga není v České republice dle zákona 563/ 2004 *o pedagogických pracovnících* zavedena. Rovněž v zahraničí se jedná o poměrně novou oblast. Bakošová (2005, s. 149) uvádí deset bodů, které by měly být náplní práce sociálního pedagoga. Mimo jiné mezi tyto body patří koordinace práce s rodiči a koordinace a řízení spolupráce s policií, sociálními pracovníky, psychology, lékaři, apod. V současné době obstarává tyto záležitosti nejčastěji třídní učitel ve spolupráci s výchovným poradcem. Podle Matulayové (2008, s. 93) by měl sociální pracovník ve školském prostředí jako expert na sociální sféru své uplatnění. V rovině škola – rodina by mohl uplatnit své znalosti o vlivu sociálního prostředí na jedince. Jedná se především o orientaci v sociálních vztazích, které mají určitý potenciál či rizikovost. Základní sociální poradenství ve školách by mohlo spočívat v poskytování potřebných informací o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo o způsobech jejího předcházení. Cílem by bylo zprostředkování rad, informací a doporučení v oblasti sociální sféry. Předávat studentům srozumitelnou formou informace o jejich právech a povinnostech, o službách státní i neziskové sféry, které jim mohou pomoci účinně zajistit jejich oprávněné potřeby. Prostřednictvím této služby by se dozvěděli, jaké jsou jejich možnosti, kam se obrátit, či jak se zachovat v dané situaci. Podpora pro studenty by měla být bezplatná, nestranná a samozřejmě diskrétní. V případě potřeby by sociální pracovník zprostředkoval či předal kontakt na adekvátní instituci, na kterou se student může následně obrátit. Skyba (2013) provedla výzkumné šetření mezi učiteli na vybraných státních základních školách v České republice. Respondenti se vyjadřovali k tomu, jaké problémové situace žáků a jejich rodin by mohl řešit školní sociální pracovník. Už z pouhého pohledu do níže uvedeného grafu vyplývá, že největší zájem by byl o řešení problémů s učením vyplývajících ze sociálně znevýhodněného prostředí

rodiny žáka, nepravidelnou docházkou do školy, opakovanými pozdními příchody a záškoláctvím

Graf 2: Problémové situace žáků a jejich rodin

LEGENDA:

A. vývojové poruchy

B. neurotické problémy

C. poruchy učení

D. problémy s učením vyplývající z odlišného jazykového a kulturního prostředí žáka

E. problémy s učením vyplývající ze sociálně znevýhodněného prostředí rodiny žáka

F. nepravidelná docházka do školy, opakované pozdní příchody, záškoláctví

G. poruchy chování

H. problémové chování žáků ve vztahu k autoritám a k ostatním žákům (nedostatečná úcta k rodičům, k známým, k spolužákům, učitelům)

I. spory mezi žáky

J. šikana, kyberšikana

K. vytváření zdravého sociálního klimatu ve škole

L. žákovské žerty a recese, imitování negativních vzorů

Skyba (2013) v závěru své práce zmiňuje, že právě pomocí realizace výzkumů v oblasti školské sociální práce a prezentace jejich výsledků by mohla vzniknout vhodná půda pro odbornou diskusi o možnostech vzniku pozice školského sociálního pracovníka. Zároveň by pomohly položit rámec podmínek, které s tím souvisí (tzn.

legislativa, financování, zajištění spolupráce mezi rezorty školství a sociálních věcí, kvalifikační předpoklady, apod).

Praktická část

5 Cíl praktické části a stanovené předpoklady

Cílem praktické části je charakterizovat krizové situace dospívajících v rodině a určit hlavní důvody jejich vzniku. Dalším cílem je analyzovat možnosti sociálních pracovníků ohledně pomoci dospívajícím dětem, které se v důsledku krizové situace v rodině nemohou soustavně připravovat na budoucí povolání. Jedná se především o dospívající mládež, která se ocitla v tíživé finanční situaci. Před zahájením našeho šetření jsme si položili otázky, které s problematikou úzce souvisí. Domníváme se, že pokud budou studenti středních škol podrobně informováni o tom, jak si požádat o sociální dávku k překlenutí tíživé finanční situace, bude se jim dařit dokončit přípravu na povolání daleko lépe. Dále nás zajímalo, do jaké míry ovlivňuje rodinné prostředí studijní výsledky dospívajících. Pokusili jsme se zjistit, zda alkoholismus rodičů je pro studenty opravdu takovou zátěží, jak uvádí Göhlert a Kúhn.(2001, s. 90 - 91) a zda na školní neúspěšnosti participuje výskyt domácího násilí.

Na základě kladených otázek jsme stanovili tyto předpoklady:

P1: Nezaměstnanost rodičů je častějším důvodem selhávání studentů v přípravě na povolání, než násilí v rodině.

P2: Vyživovací povinnost rodičů k dětem je pro studenty více v povědomí než nárok na přídavek na dítě.

P3: Alkoholismus v rodině je častější příčinou absence studentů ve škole než domácí násilí v rodině.

5.1 Použité metody

Předpoklady, které byly v úvodu průzkumné části stanoveny, jsme ověřovali metodou dotazování. Konkrétně jsme se rozhodli pro kvantitativní dotazník vlastní

konstrukce, který umožňuje zkoumat větší počet osob současně. Tato metoda je objektivní, standardní, spolehlivá a zároveň interpretovatelná. Výsledky zjištěné formou dotazníku byly pro nás nejdůležitějším zdrojem informací a poznatků pro danou problematiku. Pro přípravu vhodných otázek je nutné stanovit formu odpovědi a volit otázky otevřené, uzavřené či polo uzavřené s nabídkou odpovědi (Gavora 2010, s. 132). Smyslem dotazníku bylo zmapovat přesný výskyt krizových situací v rodinách respondentů. Dále jsme se zajímali o jejich znalost v oblasti možné sociální pomoci.

5.2 Nestandardizovaný dotazník

Nestandardizovanou formu dotazníku s promyšlenými otázkami jsme použili proto, že umožňuje zjistit velké množství informací během krátkého časového úseku. Otázky byly zaměřeny na studenty vybrané střední školy v Jablonci nad Nisou. Metodologickým vedením pro sestavení dotazníku, sběru a vyhodnocení dat, byly publikace Miovského (2006) a Gavory (2010). Po vyjasnění cílů našeho dotazování jsme stanovili okruhy, které chceme zjistit, a k nim jsme doplnili otázky v logickém uspořádání. Dospěli jsme ke 12 otázkám, které jsou většinou uzavřené, některé polo uzavřené škálové. Dále jsme brali v potaz fakt, že tato forma dotazování je značně nepružná a nezohledňuje různé situace, které během jeho vyplňování mohou nastat. Snažili jsme se tedy tyto situace při formulování otázek zohlednit, například využitím možnosti *Jiná odpověď*, kde je dán respondentům prostor uvést svou vlastní odpověď, pokud jim nevyhovovala žádná z nabízených. Dotazník jsme přizpůsobili schopnostem dotazovaných (Gavora, 2010, s. 129-130) a po jeho sestavení jsme provedli zkušební dotazování. To nám ukázalo pár nedostatků ve formulaci nabízených odpovědí. Po opravě dotazníku jsme už pouze provedli grafickou úpravu.

5.3 Vzorek respondentů

Průzkumové šetření bylo zaměřeno na studenty vybrané státní střední školy v Jablonci nad Nisou. Na připravené otázky odpověděl soubor 52 dospívajících studentů 1. až 3. ročníků, ve kterém bylo 38 dívek a 14 chlapců. Dle Vágnerové chápeme pod pojmem *dospívající* osobu od 17 do 21 let. Přičemž kritériem pro výběr respondentů v prvních ročnících byl následující: student starší 17 let, který již tento ročník opakuje. Všichni oslovení účast ve výzkumném dotazování přijali.

5.4 Technika sběru dat a časový plán průzkumu

Pro získání potřebných dat pomocí dotazníků byli kontaktováni jednotliví vyučující této střední školy s žádostí o rozšíření dotazníků mezi studenty jednotlivých ročníků a oborů s prosbou o uskutečnění dotazníkového šetření. Dotazníky byly studentům předány v tištěné formě prostřednictvím vyučujících. Průzkumové šetření probíhalo od října 2016 do prosince 2016. V průběhu prvního období, v říjnu 2016, jsme shromažďovali odbornou literaturu a studovali potřebné zákony. V další fázi jsme sestavili dotazník a provedli zkušební dotazování. Třetí etapa, tedy samotný sběr dat pomocí dotazníků, proběhla v průběhu prosince 2016. Následně byly dotazníky od jednotlivých vyučujících osobně vyzvednuty, čímž byla návratnost dotazníků 100%.

5.5 Etické aspekty průzkumu

Etické hledisko provedeného průzkumného šetření vychází ze základních pravidel etického chování výzkumníků. Mezi tato základní etická pravidla při dotazníkovém šetření patří ochrana osobních údajů účastníků a respektování jejich soukromí. Respondenti, kteří byli o vyplnění dotazníku požádáni, byli informováni, za jakým účelem je daný průzkum prováděn a jaká je míra zachování důvěrnosti získaných údajů (Miovský, 2006, s. 280- 285).

5.6 Výsledky průzkumu dotazníkovou metodou

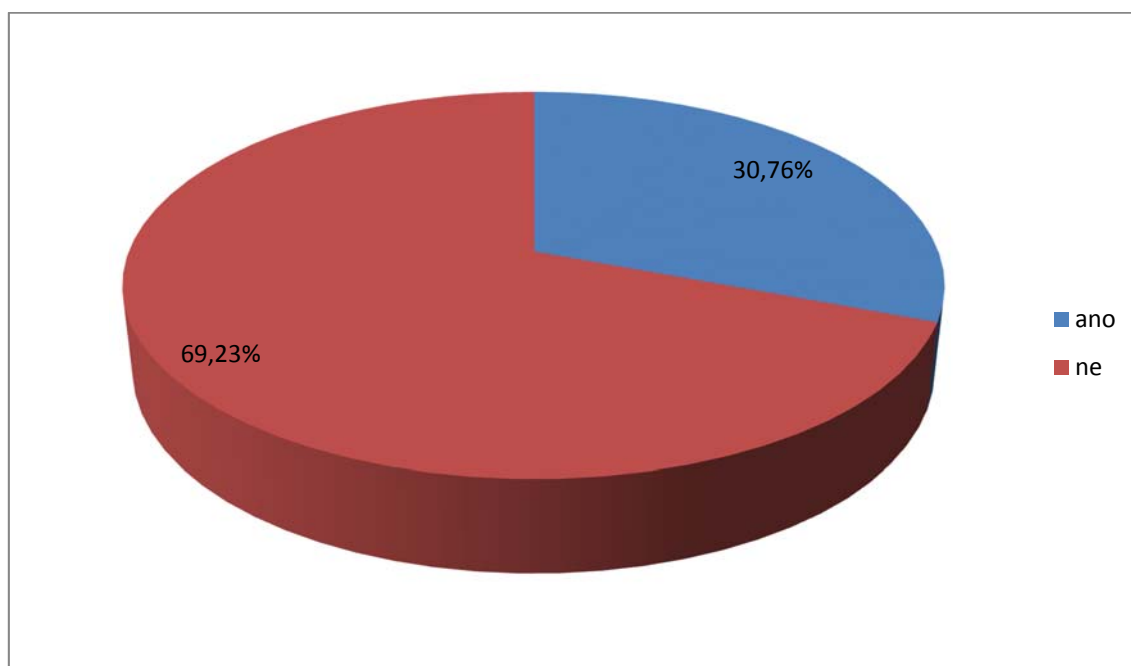
Kapitola se zabývá zpracováním a analýzou získaných dat z dotazníku. Informace jsme postupně zpracovali do přehledných tabulek a grafů. Poznatky jsme opatřili komentářem.

Absence ve škole z důvodů nedostatku finančních prostředků na dopravu

Tabulka 4: Absence ve škole z důvodů nedostatku finančních prostředků na dopravu

Z důvodu nedostatku finančních prostředků jsem se nemohl(a) dopravit do školy	Odpověď	Procenta
Ano	16	30,76 %
Ne	36	69,24%
CELKEM	52	100 %

Jak uvádí tabulka č. 4 a následující graf č. 3, téměř 31 procent oslovených respondentů uvádí, že se nemohlo dostavit na vyučování, neboť neměli peníze na dopravu do školy. Oproti tomu 36 žáků (tj. 69,23 %) tento problém nepocítilo. Zde může nastat krizová situace, kdy škola vyhodnotí absence studenta jako neomluvené a opakující se, což následně vede k jeho vyloučení ze studia.

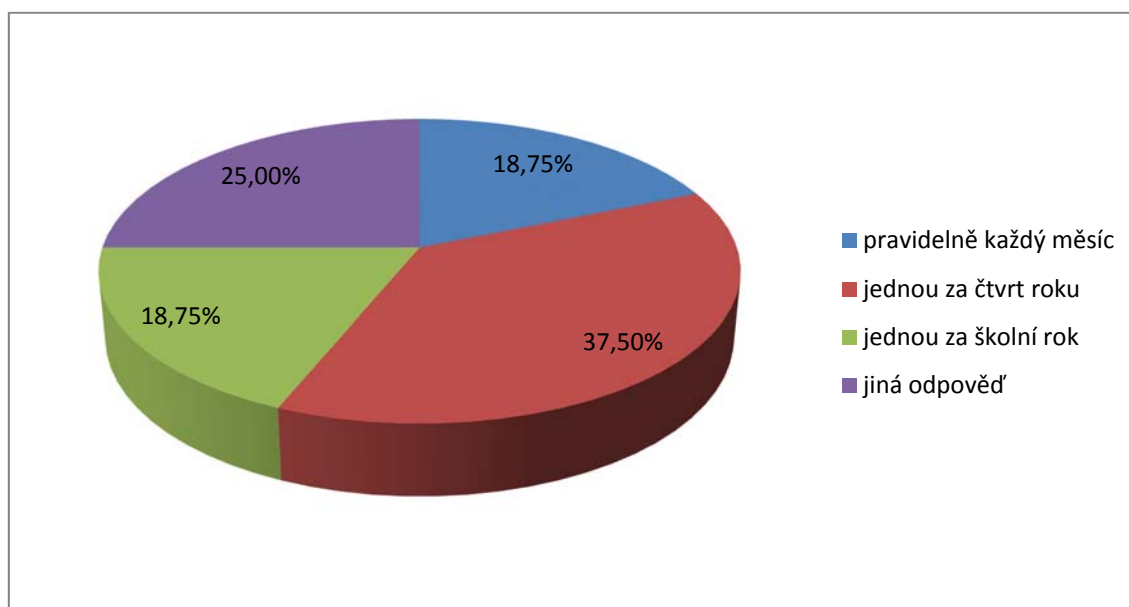

Graf 3: Absence ve škole z důvodů nedostatku finančních prostředků na dopravu

Četnost absence z důvodu nedostatku financí na cestovné

Tabulka 5: Četnost absence z důvodu nedostatku financí na cestovné

Z důvodu nedostatku financí na cestovné jsem se nemohl(a) dopravit do školy	Odpověď	Procenta
pravidelně každý týden	0	0 %
pravidelně každý měsíc	3	18,75 %
jednou za čtvrt roku	6	37,50 %
jednou za půl roku	0	0 %
jednou za školní rok	3	18,75 %
jiná odpověď	4	25,00 %
CELKEM	16	100 %

Graf 4: Četnost absence z důvodu nedostatku financí na cestovné

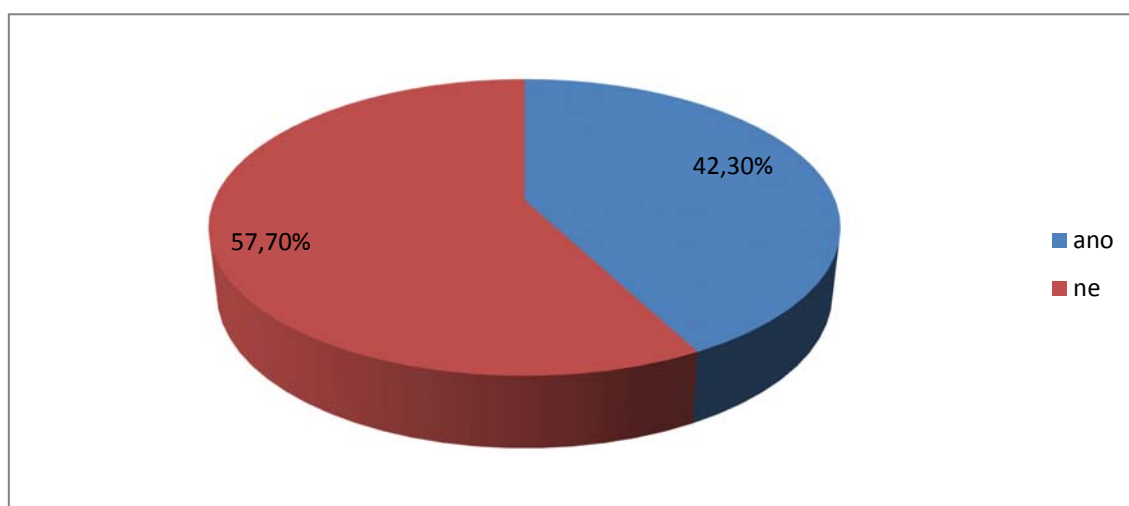
Tabulka č. 5 a graf č. 4 uvádí četnost nedostatku financí na dopravu do školy u respondentů, kteří odpověděli kladně na dotaz, zda se s tímto problémem setkali. Pouze tři žáci (tj. 14, 29 %) se s finanční tísní na dopravu setkávají každý měsíc. Šest žáků (tj. 42, 85 %) uvedlo možnost „jednou za čtvrt roku“ a „jinou odpověď“ využili

čtyři dotazovaní. V těchto odpovědích jedna respondentka uvedla, že se tak děje dle aktuálních rodinných vztahů a nevěděla kam svou odpověď zařadit. Poslední tři dotazovaní napsali, že se tak stalo pouze jedinkrát za celou dosavadní školní docházku.

Nedostatečné stravování z důvodů nedostatku finančních prostředků

Tabulka 6: Nedostatečné stravování z důvodů nedostatku finančních prostředků

Z důvodu nedostatku finančních prostředků jsem se nemohl(a) ve škole dostatečně stravovat	Odpověď	Procenta
Ano	22	42,30 %
Ne	30	57,70 %
CELKEM	52	100 %

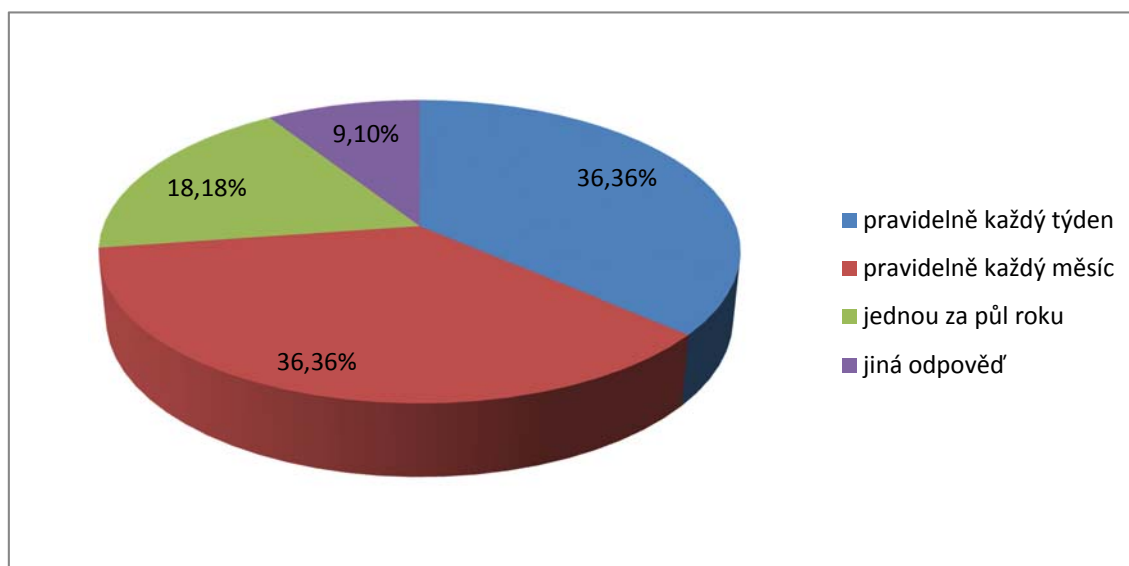
Graf 5: Nedostatečné stravování z důvodů nedostatku finančních prostředků

Průzkum ukazuje, že z důvodu nedostatku financí, je téměř polovina (viz. tabulka č. 6 a graf č. 5) respondentů, tedy 22 žáků z 52 dotazovaných, omezená ve stravování. A to pravidelně každý týden či měsíc. Přitom výživa je významný faktor životního stylu, který ovlivňuje zdraví. Poskytuje nejen pokrytí základních potřeb energie a jednotlivých živin nezbytných k životu, ale je spojena i s emocemi, často s pocitem uspokojení. Výživa se společně s fyzickou aktivitou a genetickými dispozicemi podílí na výsledném výživovém stavu jedince. Vágnerová (2005, s. 168) zmiňuje Matějčka, který upozorňuje na fakt, že v důsledku zajištění základních potřeb (tzn. jídlo, pití, ošacení) může ve vzácných případech docházet k tomu, že se dítě odhodlá i ke krádeži.

Četnost nedostatečného stravování z důvodu nedostatku financí

Tabulka 7: Četnost nedostatečného stravování z důvodu nedostatku financí

z důvodu nedostatku financí jsem se nemohl(a) ve škole dostatečně stravovat	Odpověď	Procenta
pravidelně každý týden	8	36,36 %
pravidelně každý měsíc	8	36,36 %
jednou za čtvrt roku	0	0 %
jednou za půl roku	4	18,18 %
jednou za školní rok	0	0 %
jiná odpověď	2	9,10 %
CELKEM	22	100 %

Graf 6: Četnost nedostatečného stravování z důvodu nedostatku financí

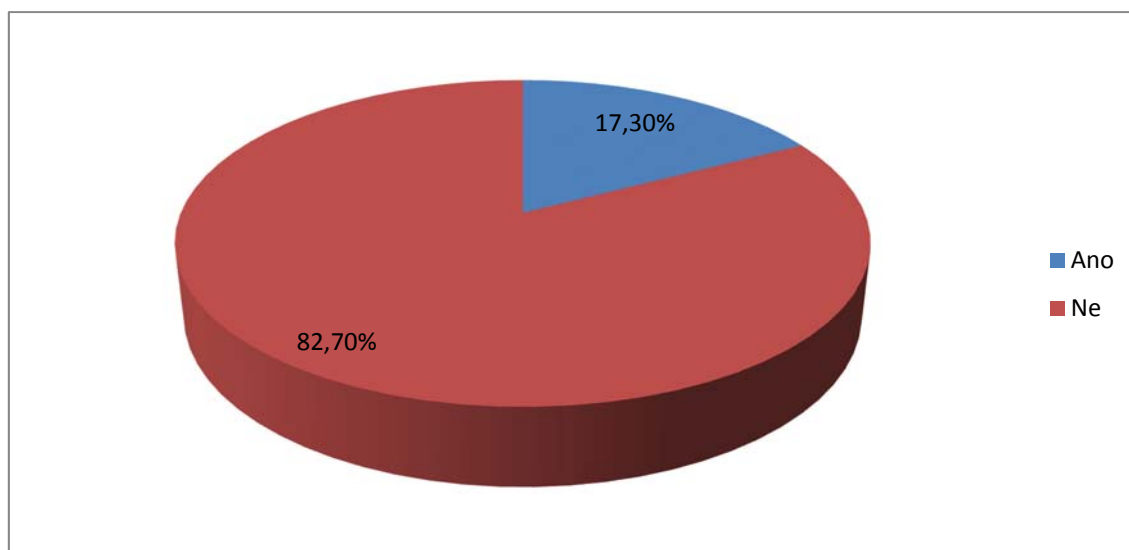
Dále naše průzkumné šetření ukazuje v tabulce č. 7 a v grafu č. 6 četnost nedostatku financí na dostatečné stravování během dne ve škole. Alarmující je zjištění, že 8 respondentů (tj. 36,36 %) se s tímto problémem setkává každý týden. A dalších 8 žáků každý měsíc. Čtyři žáci (tj. 18,18 %) uvedli možnost „jednou za půl roku“. Volba „jiná odpověď“ se objevila dvakrát. V těchto odpovědích jedna respondentka uvedla, že se tak dělo dříve pravidelně každý měsíc, nyní však už ne. A další napsala, že se to stalo několikrát. S tímto jevem může být spojená nízká finanční gramotnost jak rodičů, tak i samotných studujících. Brůhová (2015, s. 126) k tomu píše, že lidé si často

půjčují peníze nejen na běžné životní potřeby, ale také na věci, které nepotřebují a následně nemají dostatek financí na úhradu splátek. Tento problém je v současné době velmi častý. Pokud studenti nejsou z rodiny naučeni hospodařit se svěřenými penězi, může se stát, že na stravování nemají prostředky, i přesto, že jim je rodiče řádně poskytují.

Absence ve škole z důvodu domácího násilí v rodině

Tabulka 8: Absence ve škole z důvodu domácího násilí v rodině

Měl(a) jsem absenci ve škole z důvodu domácího násilí v rodině	Odpověď	Procenta
Ano	9	17,30 %
Ne	43	82,70 %
CELKEM	52	100 %

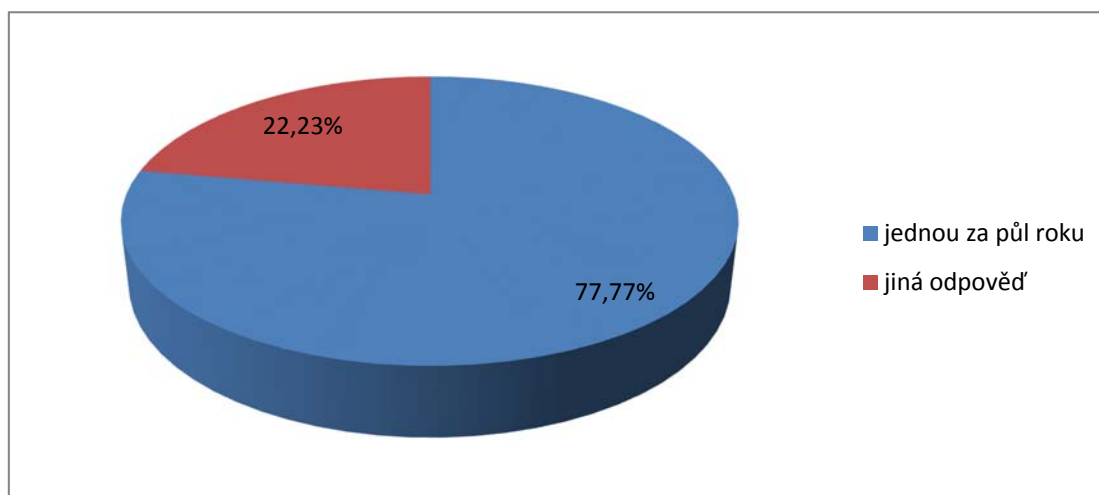
Graf 7: Absence ve škole z důvodu domácího násilí v rodině

Tabulka č. 8 a graf č. 7 ukazují výskyt domácího násilí v rodinách respondentů, v jehož důsledku jim vznikla ve škole absence. S tímto negativním jevem se setkala 6 z dotazovaných, což je 11,54 %. Násilí někdy přetrvává i po odchodu agresora či oběti ze společného soužití. Zcela novým typem domácího násilí je tzv. *stalking*., což je nebezpečné pronásledování, které výrazně snižuje kvalitu života oběti (Brůhová 2015, s. 123). Může mít formu sledování oběti, výhrůžných sms zpráv či telefonátů. Ovšem i *stalking* je trestným činem a lze se proti němu chránit právní cestou dle novely zákona č. 218/2009 Sb.

Četnost absence z důvodu domácího násilí v rodině

Tabulka 9: Četnost absence z důvodu domácího násilí v rodině

Absenci ve škole z důvodu domácího násilí v rodině jsem měl(a)	<u>Q</u> <u>dpověď</u>	<u>Procenta</u>
pravidelně každý týden	0	0 %
pravidelně každý měsíc	0	0 %
jednou za čtvrt roku	0	0 %
jednou za půl roku	7	77,77 %
jednou za školní rok	0	0 %
jiná odpověď	2	22,23 %
CELKEM	9	100 %

Graf 8: Četnost absence z důvodu domácího násilí v rodině

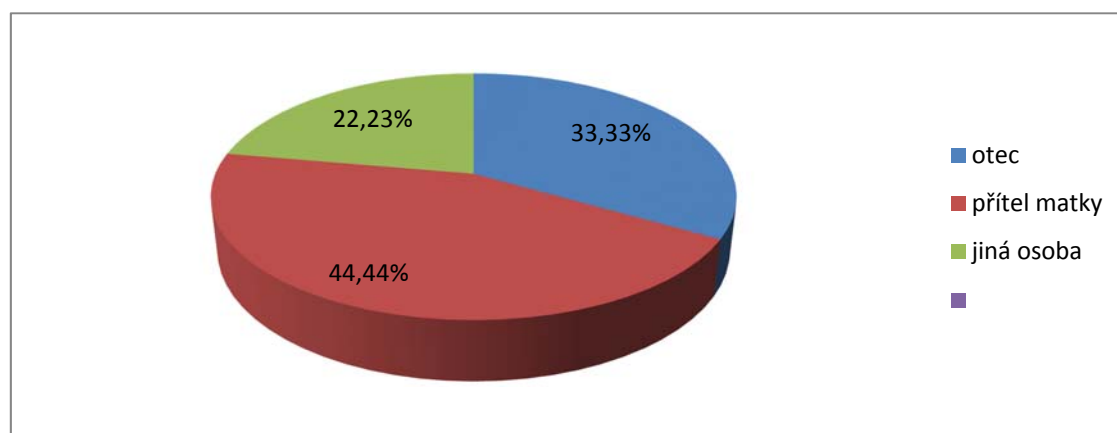
V tabulce č. 9 a v grafu č. 8 je uvedena četnost absence ve škole v důsledku domácího násilí v rodině respondentů. 7 dotazovaných studentů (tj. téměř 78 %) uvedlo, že se tak děje jednou za půl roku. A další 2 žáci zvolili možnost „jiná odpověď“, kde uvedli nepravidelné konflikty z řad členů příbuzných. V těchto odpovědích jedna respondentka uvedla, že se tak děje za tichého souhlasu její matky. Vágnerová (2005, s. 263) k této problematice uvádí, že prožití domácího násilí, je pro děti větší zátěží, než rozvod rodičů, neboť představuje větší odchylku od modelu rodičovského chování a narušení domácího emočního klimatu. Dítě ztrácí pocit bezpečí a může k týranému rodiči ztratit autoritu, protože ztrácí kompetenci ochránce a opory. Komplikovaný je

také jeho postoj k agresorovi. Buď začne přejímat vzorce chování agresora, a to jak k druhému rodiči, tak k vrstevníkům či učitelům, nebo si přeje, aby dotyčný rodič z rodiny zmizel.

Agresoři domácího násilí v rodinách studujících

Tabulka 10: Agresoři domácího násilí v rodinách studujících

Agresorem domácího násilí v naší rodině byl(a)	Odpověď	Procenta
otec	3	33,33 %
matka	0	0 %
přítel matky	4	44,44 %
přítelkyně otce	0	0 %
jiná osoba	2	22,23 %
CELKEM	9	100 %

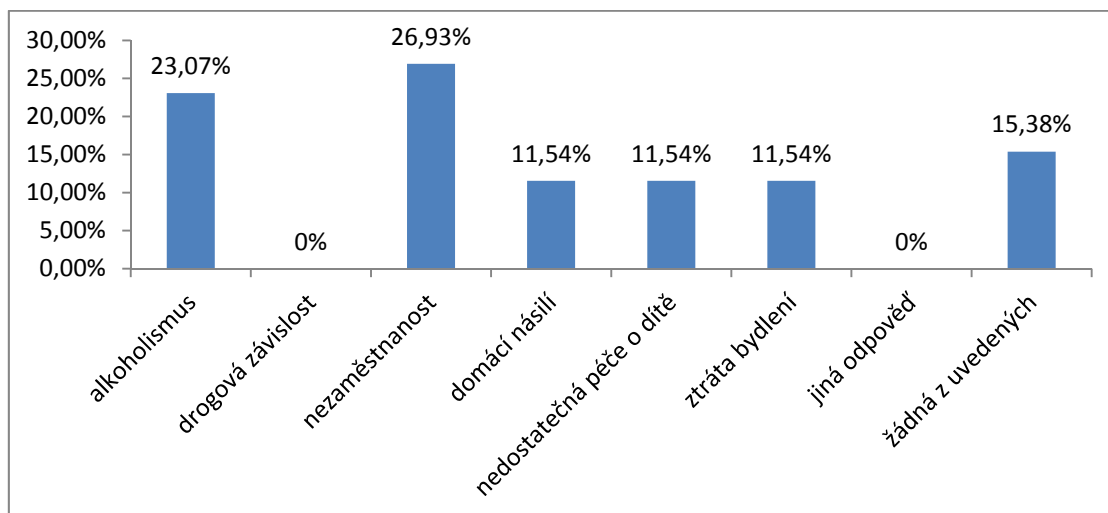

Graf 9: Agresoři domácího násilí v rodinách studujících

Jak ukazuje tabulka č. 10 a graf č. 9 nejčastěji uváděnými agresory v rodinách respondentů jsou partneři jejich matek. Volba „jiná odpověď“ se objevila dvakrát. V těchto odpovědích jedna respondentka uvedla, že agresorem je její bratranec závislý na drogách, který s nimi žije ve společné domácnosti. Další respondentka označila za agresory její sestry. Jak tedy z odpovědí vyplynulo, nemusí jít vždy o násilí mezi rodiči, ale jde také o násilí vůči studujícím ze strany jiných rodinných příslušníků. V rámci školní výchovy by bylo vhodné, aby se nejen s dospívajícími studenty odkrylo toto téma a dostali doporučení, jak se při setkání s domácím násilím zachovat. Například dle Brůhové (2015, s. 55) by se neměli stydět požádat o pomoc a mluvit s okolím o tom, co

se v rodině děje za zavřenými dveřmi. Jednak tím získají potřebný odstup a okolí také lépe porozumí jejich chování a reakcím.

Výskyt sociálních problémů u rodičů studujících

Graf 10: Výskyt sociálních problémů u rodičů studujících

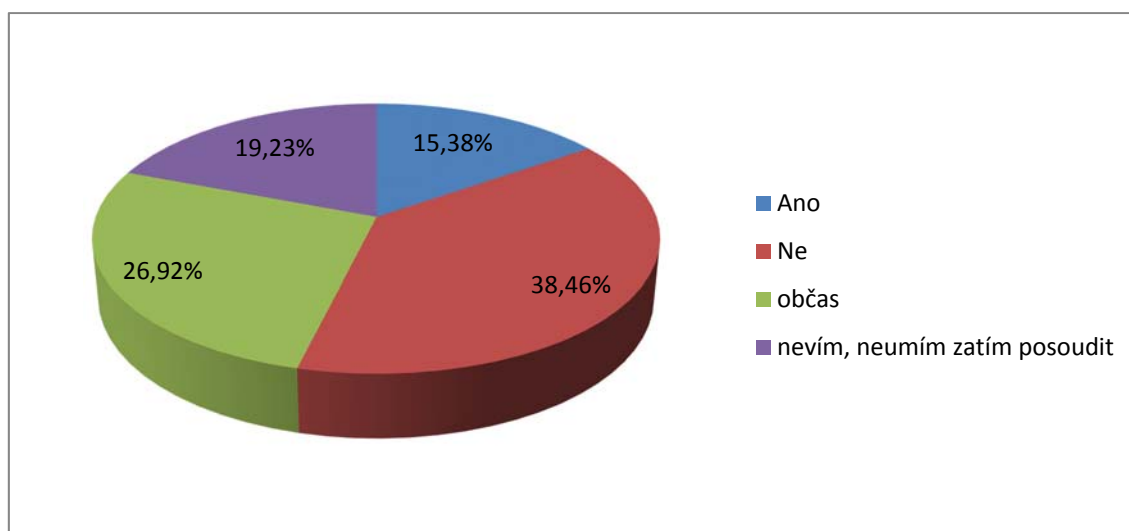
Šetřením se ukazuje (viz. graf č. 10), že nejčastějšími sociálními problémy, se kterými se dle respondentů jejich rodiče potýkají či potýkali, jsou nezaměstnanost (téměř 27 %) a dále alkoholismus, který představuje pro rodinu enormní zátěž. Nešpora zmiňuje výsledky výzkumu, který byl zaměřený na dospělé děti alkoholiků. Z něj vyplynulo, že tyto děti mají zvýšený sklon k depresím, úzkostným stavům a potížím s přizpůsobením ve škole či následném zaměstnání. Nelze také nezmínit problém tzv. co-alkoholismu, tedy spolualkoholismu, o kterém píše Göhlert a Kühn.(2001, s. 90 -91). V tomto případě životní partner alkoholika udělá vše pro to, aby toxikomanie nevyšla najevo. Děti z těchto rodin jsou pod neustálým tlakem, nesmí si domů vodit kamarády a dostávají se tak do izolace od svých vrstevníků. Co se týče nezaměstnanosti rodičů, zde je riziko krizové situace nejen z hlediska nedostatku finančních příjmů pro rodinu, ale také, že studenti mají omezenou možnost získat klíčové návyky pro svoji budoucí bezproblémovou integraci na trh práce.

Pouze 8 respondentů (tj. necelých 16 %) uvedlo možnost *žádná z uvedených* a jinou možnost nevyužili. Z toho lze usuzovat, že se u jejich rodičů žádné sociální problémy nevyskytují.

Obavy o dokončení studia plynoucí ze sociálních problémů v rodině

Tabulka 11: Obavy o dokončení studia plynoucí ze sociálních problémů v rodině

Mám obavy o dokončení studia z důvodů sociálních problémů v naší rodině	Odpověď	Procenta
ano	8	15,38 %
ne	20	38,46 %
občas	14	26,92 %
nevím, neumím zatím posoudit		19,23 %
jiná odpověď	0	0 %
CELKEM	52	100 %

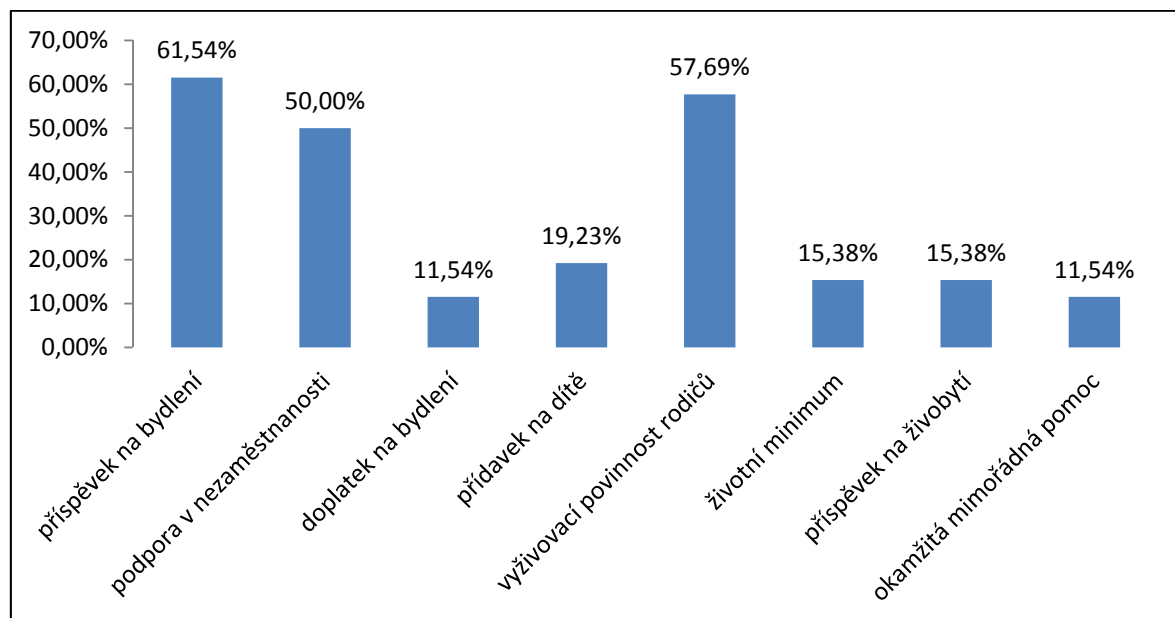

Graf 11: Obavy o dokončení studia plynoucí ze sociálních problémů v rodině

Z další otázky v průzkumu vyplývá, že téměř 39 % respondentů nemá obavy, že by nedokončili studium kvůli sociálním problémům ve své rodině. Téměř 27 % dotazovaných pocítuje obavy občas. Naopak 8 žáků obavy o dokončení studia potvrdilo. Jak říká Vágnerová (s. 274), nekvalitní rodinné prostředí se podepisuje na horším školním prospěchu. Způsobuje nedostatek sebedůvěry, důvěry ve své schopnosti a dosažení cílů. Odpovědi na tuto otázku je v podstatě subjektivní dojem respondentů ze všech výše uvedených dotazníkových otázek. Pokud v rodině nedochází ke krizovým situacím plynoucím ze sociálních problémů, nemají žáci důvod k obavám o dokončení svého studia na střední škole.

Povědomí o dávkách sociálního zabezpečení

V grafu č. 12 je zaznamenáno povědomí studentů o oblasti příspěvků sociálního zabezpečení.

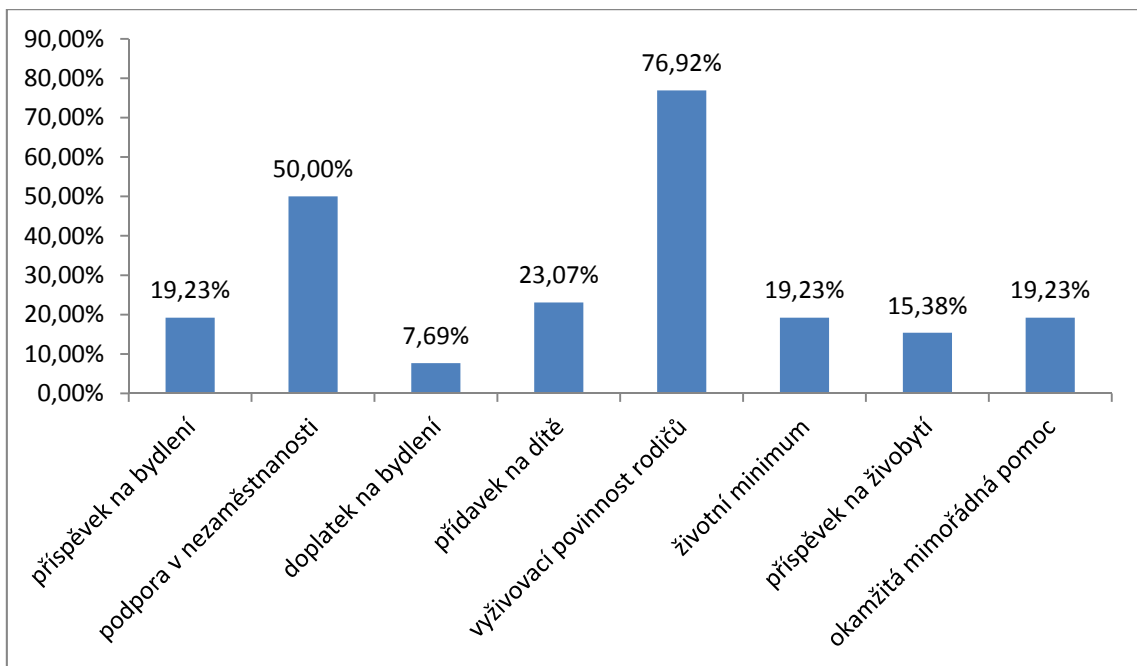
Graf 12: Znalost příspěvků sociálního zabezpečení

Ze zjištěných údajů je patrné, že většina dotazovaných zná příspěvek na bydlení a ví o vyživovací povinnosti rodičů. Polovina potom označila podporu v nezaměstnanosti, což může souviset s četností výskytu nezaměstnanosti u rodičů (viz. graf č. 10). Nejmenší přehled vykázali dotazovaní o okamžité mimořádné pomoci doplatku na bydlení.

Povědomí studentů o nároku na příspěvky sociálního zabezpečení

V další otázce jsme zjišťovali, jestli studenti vědí, na jaké sociální zabezpečení mají nárok, pokud se ocitnou v krizové situaci. Toto nám ukazuje graf č. 13. Opět nejčastěji uvedli *vyživovací povinnost rodičů* a *podporu v nezaměstnanosti*. Jak už bylo v této práci zmíněno, tato povinnost je trestně vymahatelná, pokud ji rodič neplní čtyři po sobě jdoucí měsíce nebo pokud svým jednáním plnění zjevně maří. K tomu Brůhová (2015, s. 142) říká, jaké možnosti může trestně stíhaný rodič využít. Nejjednodušší a pro obě strany nejvhodnější je využít institut tzv. *účinné lítosti*, výživné doplatit a tím bude trestní stíhání ukončeno. Další možností je, vymáhat výživné exekučně. V tomto

případě je dle Brůhové (2015, s. 142) rychlejší obrátit se přímo na exekutora, který může sám vybrat majetek, který bude exekučně zabaven, než na soud. Náklady na práci exekutora se připočítávají k pohledávce výživného, což znamená, že je tedy platí povinný. Z grafu lze tedy vyčíst, že studenti nejsou v této oblasti příliš informováni a o většině možností, které by mohli v krizové situaci využít, nevědí.

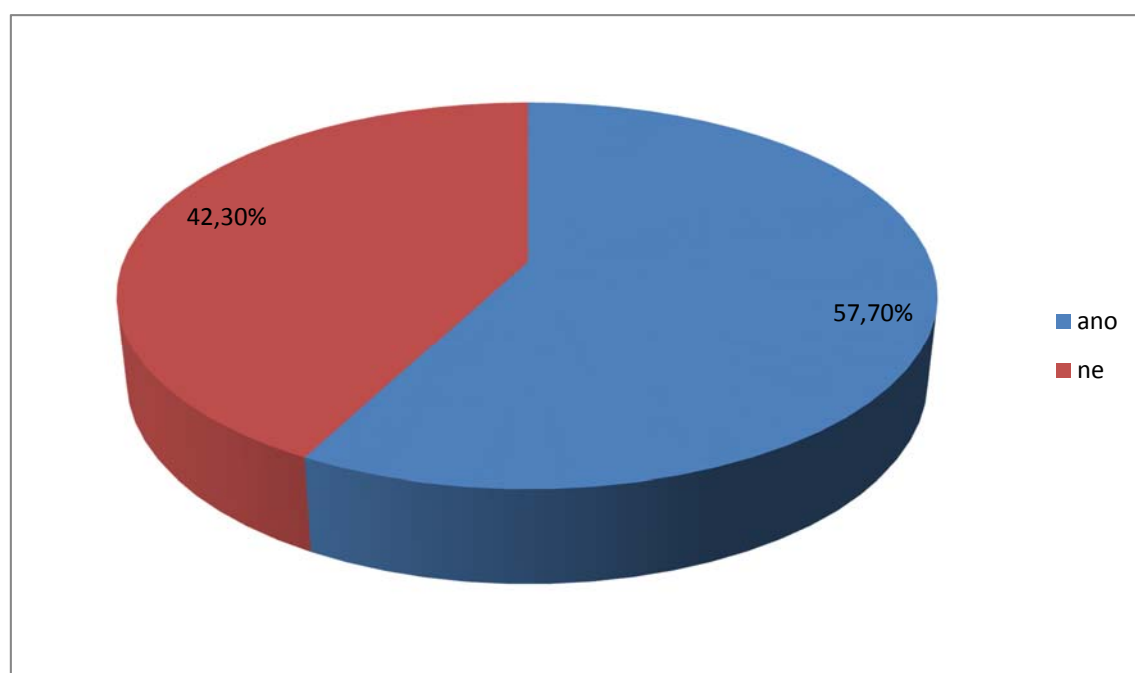

Graf 13: Povědomí studentů o nároku na příspěvky sociálního zabezpečení

Povědomí studentů o tom, kde se žádá o příspěvky sociálního zabezpečení

Tabulka 12: Kde se žádá o příspěvky sociálního zabezpečení

Vím, kde žádat o příspěvky sociálního zabezpečení	Odpověď	Procenta
Ano	30	57,70 %
Ne	22	42,30 %
CELKEM	52	100 %

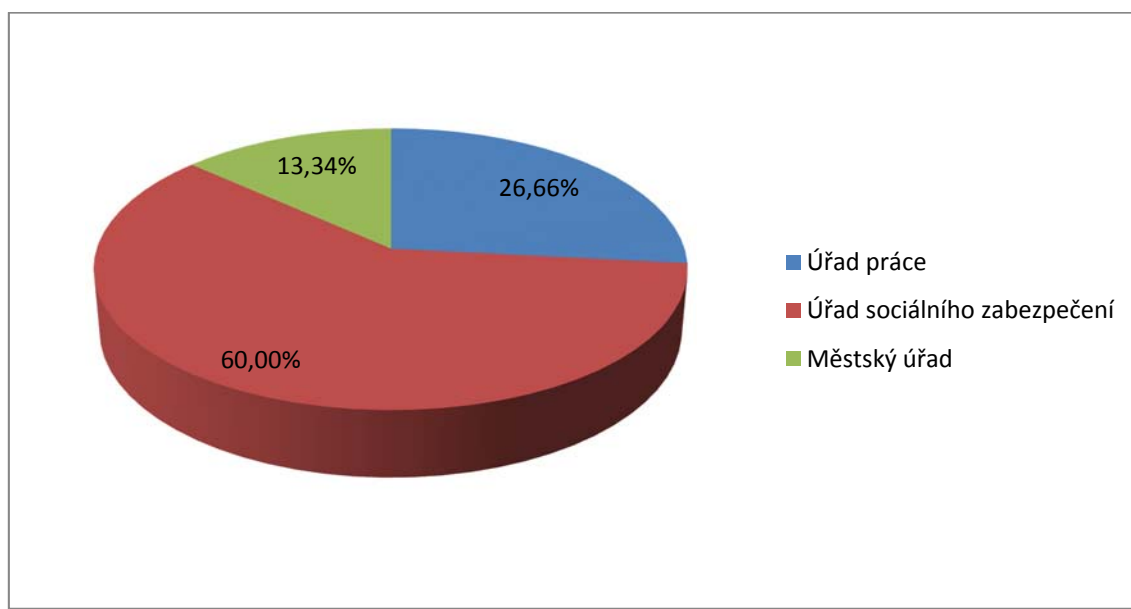
Graf 14: Kde se žádá o příspěvky sociálního zabezpečení

Jak je zřejmé z tabulky č. 12 a výše uvedeného grafu většina (57,70 %) dotazovaných studentů uvedla, že ví, kde se podává žádost o příspěvky sociálního zabezpečení. Svou neznalost přiznalo 22 žáků, tedy 42,30 %. Zda se toto zakládá na skutečné pravdě, nám ukázala následující otevřená otázka, ve které měli respondenti sami uvést konkrétní úřady, kde se o příspěvky sociálního zabezpečení žádá.

Státní úřady poskytující příspěvky sociálního zabezpečení

Tabulka 13: Státní úřady poskytující příspěvky sociálního zabezpečení

Příspěvky sociálního zabezpečení poskytuje	Odpověď	Procenta
Úřad práce	8	26,66 %
Úřad sociálního zabezpečení	18	60,00 %
Městský úřad	4	13,34 %
CELKEM	30	100 %

Graf 15: Státní úřady poskytující příspěvky sociálního zabezpečení

V tabulce č. 13 a grafu č. 15 je zaznamenáno, které státní úřady studenti uváděli jako místa pro podání žádosti o příspěvky sociálního zabezpečení. Drtivá převaha z nich (60 %) uváděla, že o tyto příspěvky se žádá na úřadu sociálního zabezpečení. Dále 8 z nich uvedlo úřad práce a 13,34 % (tedy 4 dotazovaní) napsali městský úřad v místě jejich trvalého bydliště. Což nám potvrdilo, že v případě potřeby by většina respondentů nevěděla, kam se svoji žádostí o příspěvek sociálního zabezpečení zajít. Otázky ze světa práce, které se touto problematikou zabírají, jsou vyučovány v rámci občanské nauky, která je považována za méně významný předmět. Ovšem zároveň jsou také okrajovou

součástí například ústních závěrečných zkoušek. Zde se tedy evidentně projeví rezervy, které by měly být v rámci výuky doplněny.

5.7 Vyhodnocení předpokladů:

P1: Nezaměstnanost rodičů je častějším důvodem selhávání studentů v přípravě na povolání než násilí v rodině.

Náš první předpoklad vycházel z domněnky, že v naší populaci je větší výskyt osob, které mají zkušenost s nezaměstnaností než osob, které zažily domácí násilí. Pokud dítě nemá z rodiny zafixované pracovní návyky, přenáší si toto i do svého studia, ve kterém není schopno chovat se cílevědomě a odpovědně. Navíc se v této souvislosti objevuje nový fenomén, a to *závislost na sociálních dávkách*. Studující dítě nepracujících rodičů vidí, že i bez přičinění mají každý měsíc jistý finanční obnos. Dle průzkumu se nám tento předpoklad potvrdil, jak ukazuje graf č. 10 (s. 49).

Předpoklad č. 1 je potvrzen.

P2: Vyživovací povinnost rodičů k dětem je pro studenty více v povědomí než nárok na přídavek na dítě.

V druhém předpokladu jsme vycházeli z teorie, že každé dítě ví, že k němu mají jeho rodiče vyživovací povinnost. Avšak už méně z nich ví, že při splnění určitých zákonem daných podmínek, mají také nárok na přiznání přídavku na dítě, který vyplácí stát. A to i po dosažení zletilosti. Což se nám potvrdilo, viz graf č. 13 (s. 52).

Předpoklad č. 2 je potvrzen.

P3: Alkoholismus v rodině je častější příčinou absence studentů ve škole, než domácí násilí v rodině.

Jelikož je alkoholismus obecně problémem, který postihuje značnou část naší populace, předpokládali jsme, že jeho výskyt a vliv na studující, je větší než násilí v rodině. Tento předpoklad se nám podařilo potvrdit otázkou č. 8 v našem dotazníku., jak ukazuje graf č. 10 (s. 49).

Předpoklad č. 3 jsme potvrdili.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo charakterizovat krizové situace dospívajících dětí v rodině. Určit hlavní důvody jejich vzniku. A analyzovat možnosti pomoci sociálních pracovníků dospívající, studující mládeži, ocitající se v krizové situaci.

Teoretická část je rozdělena do tří hlavních kapitol, z nichž většina má své podkapitoly. První kapitola popisuje nejčastější sociální problémy v rodinách studujících mladistvých, které mohou způsobit vznik krizové situace v jejich životě. Popsané problémy v rodinách dospívajících žáků můžeme označit za jeden z hlavních důvodů školní neúspěšnosti. Tito žáci nejsou ke studiu dostatečně motivovaní, dobré známky pro ně a jejich rodinu často nemají žádný význam. Zároveň s tím také souvisí sociální postavení žáka ve skupině vrstevníků, kdy je mu připsána role tzv. *sociálního outsidera*. Tuto pozici získá dítě právě na základě toho, že se jeho rodina liší od normy v oblékání, životním stylu, chování, atd. V kolektivu je potom takové dítě považováno za méněcenné a vyhledává si přátele ze stejné sociální vrstvy. Jedním z krizových faktorů je například námi uváděná finanční tíseň, která může mít kořeny v nezaměstnanosti rodičů. Což je další z problémů, kterému jsme se věnovali v kapitole *1.2 Nezaměstnanost rodičů*. Zde jsme uvedli, že pro značnou část pracujících je ztráta zaměstnání natolik deprivující, že ovlivňuje jejich chování a značně zasahuje i do rodinného života. Pocit vlastního selhání či nepotřebnosti může především u mužů vyústit v agresivní chování vůči rodinným příslušníkům.

V kapitole druhé jsou uvedeny a vysvětleny různé formy finanční podpory, na kterou mají studenti nárok. Využití těchto prostředků by jim mohlo napomoci dokončit středoškolské studium i v případě, že se dostanou do krizové situace, kterou budou muset řešit sami. Tyto sociální příspěvky představují poměrně dobře ucelenou síť pomoci. Třetí kapitola se věnuje školní sociální práci, jejímu možnému využití ve školách a mapuje problematiku situace, se kterými by mohl školní sociální pracovník pomoci.

Průzkumové šetření bylo zaměřeno na sociální problémy studujících a jejich výskyt. Hlavním cílem práce bylo zjistit, zda zmiňované problémy ovlivňují studijní výsledky mladistvých žáků. Pro průzkum byla zvolena metoda dotazníku vlastní konstrukce. Dotazník byl zaměřen na žáky jedné střední školy v Jablonci nad Nisou. Na základě odpovědí jsme zjistili potřebné informace. Například, že velmi často se

v rodinách studujících objevuje problém alkoholismu jednoho z rodičů a finanční potíže. Ale nepodařilo se nám prokázat, že tyto problémy v rodinách studujících mají zásadní vliv na jejich školní úspěšnost. Za vysvětlení považujeme fakt, že jsme v rámci našeho průzkumného šetření oslovili malé množství respondentů a pouze v jednom školském zařízení. Domníváme se, že pokud by průzkum byl uskutečněn ve více školách, a to ve více krajích České republiky, získali bychom reálnější výsledky. Nicméně nelze opomenout zjištění, která poukazují na současnou společenskou situaci a problémové oblasti, které vyžadují spíše systematická a ne krátkodobá řešení. Výstupem této práce je také informační leták, ve kterém je přehledný seznam institucí, na které se studenti z konkrétní, vybrané školy mohou obrátit, pokud se ocitnou v krizové situaci.

Doporučení do praxe

Z našeho dotazníkového šetření vyplynulo několik zjevných problémů, které by bylo vhodné do budoucna řešit:

- motivovat studenty k dokončení středoškolského vzdělání. V tom by mohl být zainteresovaný školní karierní poradce, jehož funkce je popsána v novele zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Karierní poradce bude vyhodnocovat a udržovat vzdělávací oblast zaměřenou na vytváření životní a profesní orientaci studentů (Portál MŠMT 2017),
- zvyšovat důvěru ve výchovného poradce a třídního učitele, kteří by měli být orientováni v problematice sociálních a rodinných problémů,
- krizové situace v rodinách řešit dříve než ovlivní studijní výsledky žáků, např. vhodným doporučením k odborné pomoci,
- posílit kompetence sociálních pracovníků ve školských zařízeních, uvědomit si jejich roli a úlohu při terapeutické práci s rodinou,
- zlepšit komunikaci a vztahy v rovině škola – rodič – student,
- naučit studenty, jak jednat s úřady a orientovat se v oblastech jejich působení

Seznam použité literatury

1. BAKOŠOVÁ, Z., 2005. *Sociální pedagogika jako životná pomoc*. FF UK Bratislava: STUMUL, ISBN 80-89236-00-6
2. BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ, M., 2008. *Sanace rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-392-5.
3. BRŮHOVÁ, D., 2015. *Jak přežít první (k)rok: Praktický průvodce nejrizikovějším obdobím samoživitelství*. 1. vyd. Praha: Práh. ISBN 978-80-7252-555-3.
4. BUCHTOVÁ, B., 2002. *Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém* 1. vyd. Praha: GradaPublishing, ISBN 80-247-9006-8
5. GAVORA, P., 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. rozšířené české vyd. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.
6. HELLER, J., PECINOVSKÁ, O., 1996. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-7169-277-8.
7. KRAUS, B., 2008. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383.
8. KREBS, V. a kol., 2010. *Sociální politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-585-4.
9. MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: GradaPublishing a.s. ISBN 80-247-1362-4.
10. NEŠPOR, K., 2006. *Zůstat střízlivý: praktické návody pro ty, kteří mají problém s alkoholem, a jejich blízké*. Brno: Host. ISBN 80-7294-206-9.
11. NEŠPOR, K., 2007. *Návykové chování a závislost*. 3. vyd.. aktualizované. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367—267-6.
12. PEMOVÁ, T., PTÁČEK, Radek, 2012. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4317-2.

13. RABUŠICOVÁ, M., 2004. *Škola versus rodina: Vztahy rodiny a školy: vývoj tématu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3598-6.
14. ŠPECIÁNOVÁ, Š., 2005. *Právní manuál pro sociálně-právní ochranu dětí*. 1. vyd. Praha: LINDE. ISBN 80-86131-61-0.
15. ŠEVČÍK, D., & ŠPATENKOVÁ, D., 2011. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence (vyd. 1.)*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2.
16. TOKÁROVÁ, A., MATULAYOVÁ, T., 2013. Školní sociální pracovník. In: Matoušek, Oldřich, a kol. *Encyklopedie sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7.
17. VÁGNEROVÁ, M., 2005. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1074-4.

Seznam článků v periodikách

1. MATULAYOVÁ, T. Možnosti rozvoje školské sociální práce na Slovensku. In *Školská sociálna práca*. Trnava: Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TU v Trnave. 2008. ISBN 978-808082-246-0, s. 93–102
2. MARTINKOVÁ, M., SLAVĚTÍNSKÝ, V., VLACH, J., 2014. *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR*[online]. [vid. 14. 9. 2016]1. vyd. Praha: Carter\reproplus s.r.o. ISBN 978-80-7338-139-4. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/414.pdf>
3. SKYBA, M., 2013. Posobenie sociálneho pracovníka a sociálnej pracovníčky v školskom prostredí z pohľadu učiteľov a učiteľiek. *Sociální práce/Sociálna práca*[online], roč. 12, č. 2, s. 64–84 [vid. 3. 10. 2016]. ISSN 1213-6204. 2. 2013 Dostupné z: http://www.socialniprace.cz/soubory/cas_vol13_iss2-150407093458.pdf
4. ŠIMÍKOVÁ, I., TRBOLA, R., MILOTA, J., FRIŠAUFOVÁ, M., 2015. *Metodika prevence ztráty bydlení*. [online]. [vid. 13. 9. 2016]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/23607/Metodika_prevence_ztraty_bydleni_def.pdf

Seznam internetových zdrojů

1. MINISTERSTVO FINANCÍ ČR 2015. *Výsledky měření finanční gramotnosti 2015: Domácí rozpočet.*[online]. [vid. 14. 9. 2016]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2015/mereni-urovne-financni-gramotnosti-2624>.
2. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR, 2015.[online]. [vid. 21. 9. 2016]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite.
3. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR, 2015. *Operační program potravinové a materiální pomoci 2014-2020.* [online]. [vid. 20. 9. 2016]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/23931/Operacni_program_potravinove_a_materiální_pomoci__2014-2020__2_CZ.pdf.
4. Portál MPSV, Informační a poradenská střediska při úřadech práce [online]. 14. 11. 2005 [vid. 28. 12. 2016]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/poradstrediska>.
5. RIPKOVÁ, A., 2007. Dospělé děti alkoholiků vlastním pohledem. Brno: Masarykova univerzita [online]. [vid. 11. 12. 2016]. Dostupné z: http://docplayer.cz/5502338-Dospele-deti-alkoholiku-vlastnim-pohledem.html#show_full_text.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník k bakalářské práci na téma: Sociálně právní poradenství pro dospívající

Příloha č. 2: Informační leták

Příloha č. 1

Dotazník k bakalářské práci na téma: Sociálně právní poradenství pro dospívající

Vážení studenti, prosíme Vás o spolupráci na průzkumném šetření naší bakalářské práce na výše uvedené téma. Anonymní dotazník, který je pro Vás připraven, pomůže zmapovat názory studentů na sociálně právní poradenství. Při vyplňování dotazníku zakroužkujte správné odpovědi. U některých otázek je ponechán prostor pro doplnění dalších informací.

Pohlaví: •žena

•muž

Věk:.....

1. Stalo se Vám, že jste se z důvodu nedostatku finančních prostředků nemohl(a) dopravit do školy?

• ano

• ne

2. Pokud jste odpověděl(a) na předchozí otázku kladně, jak často k této situaci dochází

• pravidelně každý týden

• jednou za čtvrt roku

• pravidelně každý měsíc

• jednou za školní rok

• jednou za půl roku

• jiná odpověď.....

3. Stalo se Vám, že jste se z důvodu nedostatku finančních prostředků nemohl(a) dostatečně stravovat během dne ve škole?

- ano
- ne

4. Pokud jste odpověděl(a) na předchozí otázku kladně, jak často k této situaci dochází?

- pravidelně každý týden
- jednou za čtvrt roku
- pravidelně každý měsíc
- jednou za školní rok
- jednou za půl roku
- jiná odpověď.....

5. Stalo se Vám, že jste kvůli domácímu násilí v rodině nemohl(a) do školy?

- ano
- ne

6. Pokud jste odpověděl(a) na předchozí otázku kladně, jak často k této situaci dochází?

- pravidelně každý týden
- pravidelně každý měsíc
- jednou za půl roku
- jednou za čtvrt roku
- jednou za školní rok
- jiná odpověď.....

7. Kdo byl agresorem?

- otec
- matka
- jiná osoba
(uved'te).....
- přítel matky
- přítelkyně otce

8. Potýkají (potýkali) se Vaši rodiče s některými z níže uvedených problémů?

(lze označit více odpovědí)

- alkoholismus
- domáci násilí
- jiná odpověď.....
- drogová závislost
- nedostatečná péče o dítě
- nezaměstnanost
- ztráta bydlení

9. Máte obavy, že kvůli sociálním problémům nebudete moci dokončit středoškolské studium?

- ano
- občas
- ne
- nevím, neumím zatím posoudit
- jiná odpověď.....

10. Jaké příspěvky sociálního zabezpečení znáte?

- příspěvek na bydlení
- vyživovací povinnost rodičů
- podpora v nezaměstnanosti
- existenční a životní minimum
- doplatek na bydlení
- příspěvek na živobytí
- přídavek na dítě
- okamžitá mimořádná pomoc
- jiné.....

11. Na které z těchto příspěvků víte, že máte jako student nárok?

- příspěvek na bydlení
- vyživovací povinnost rodičů
- podpora v nezaměstnanosti
- existenční a životní minimum
- doplatek na bydlení
- příspěvek na živobytí
- přídavek na dítě
- okamžitá mimořádná pomoc

12. Víte, kde můžete o tyto dávky žádat?

- ano – uveďte kde:
- nevím

Děkujeme Vám za Váš čas.

Jana Procházková

Studentka TUL – obor sociální práce

Dne:

Linka bezpečí

www.linkabezpeci.cz
pomoc@linkabezpeci.cz
116 111

cílová skupina: ●●●●●●●●●●
mladiství do 18 let a studenti denního studia do 26 let

řeší: ●●●●●●●●●●
pomoc s řešením náročných životních situací i každodenních starostí a problémů (v rodině i ve škole, s kamarády, s láskou)

Bílý kruh bezpečí

www.bkb.cz
bkb.liberec@bkb.cz
485 150 707
605 952 852

cílová skupina: ●●●●●●●●●●
bez omezení, lidé ohroženi domácím násilím a kriminalitou

řeší: ●●●●●●●●●●
komplexně aktuální problémy a otázky, jak v oblasti práva, tak v oblasti psychologické a sociální. Informuje o navazujících službách

SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ PORADENSTVÍ PRO MLADISTVÉ

Nevíš si rady?
Rodiče ti nerozumí?
Ublížíje ti někdo?
Bojíš se?
Nedaří se ti v lásce?
Máš pocit bezmoci?

**Poradna pro rodinu,
manželství a mezilidské
vztahy – Jablonec n. N.**

www.poradna-jbc.cz
poradna-jbc@volny.cz
723 093 253

cílová skupina: ●●●●●●●●●●
od 16 let (mladší v doprovodu či se sou-
hlasem zákonného zástupce)

řeší: ●●●●●●●●●●
životní krize a vztahové problémy rodičů
a jejich dětí, problémy nezaměstnaných
občanů a jejich rodin, pomoc jednotliv-
cům s osobními problémy (např. osamě-
lost, sebezpoznaní), specifické problémy
– různé druhy závislostí (alkohol, drogy,
gamblerství, kouření atd.)

**Linka důvěry
Liberec**

www.linka-duvery.cz
pomoc@linka-duvery.cz
485 177 177, 485 106 464,
606 450 044 nonstop
skype:
linka.duvery.liberec

cílová skupina: ●●●●●●●●●●
bez omezení, pro všechny, potřebují oka-
mžitou a nepřetržitou dostupnost služby

řeší: ●●●●●●●●●●
krize nebo situace, prožívané jako zátě-
žové, nepříznivé, ohrožující, které není
jednotlivec schopný vlastními silami
zvládnout v potřebném čase. Informuje
o navazujících službách

**Poradna pro rodinu,
manželství a mezilidské
vztahy – Liberec**

www.rpliberec.cz
rodpor.liberec@volny.cz
606 167 312

cílová skupina: ●●●●●●●●●●
od 16 let (mladší v doprovodu či se sou-
hlasem zákonného zástupce)

řeší: ●●●●●●●●●●
životní krize a vztahové problémy rodičů
a jejich dětí, problémy nezaměstnaných
občanů a jejich rodin, pomoc jednotliv-
cům s osobními problémy (např. osamě-
lost, sebezpoznaní), specifické problémy
– různé druhy závislostí (alkohol, drogy,
gamblerství, kouření atd.)